

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

05 вересня 2019 р. Київ № 598-р

Рішення містить інформацію з обмеженим доступом

Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції,
накладення штрафу та
примусовий поділ

Група суб'єктів господарювання у складі: ПАТ «Азот», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПрАТ «Рівнеазот», ТОВ «НФ Трейдінг Україна», пов'язаних відносинами контролю через фізичну особу Фірташа Дмитра Васильовича, як єдиний суб'єкт господарювання займала монопольне (домінуюче) становище у 2014, 2015, 2016, 2017 роках на ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив у територіальних межах України.

У період вересень – жовтень 2014 року, грудень 2014 року – квітень 2015 року та жовтень, грудень 2015 року ПАТ «Азот», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПрАТ «Рівнеазот», ТОВ «НФ Трейдінг Україна» здійснювали внутрішньогрупові маніпуляції із закупівельними цінами природного газу для виробництва азотних мінеральних добрив, які полягали в його перепродажу між учасниками Групи, у результаті чого формувалася штучно завищена собівартість виробництва добрив, що призвела до завищення ціни реалізації добрив на внутрішній ринок, що могло призвести до ущемлення інтересів покупців добрив.

Також ПАТ «Азот», ПрАТ «Рівнеазот», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» та ТОВ «НФ Трейдінг» як єдиний суб'єкт господарювання в березні 2017 року одночасно припинили виробництво добрив та протягом 4 місяців не вжили доступних заходів для поновлення виробництва, що призвело до непоставки покупцям азотних мінеральних добрив, незважаючи на здійснену покупцями передплату за добрива (заборгованість перед покупцями становила приблизно 2,5 млрд грн).

За результатами розгляду справи № 126-26.13/67-15 встановлено, що у 2014, 2015, 2016, 2017 роках група суб'єктів господарювання у складі: ПАТ «Азот», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПрАТ «Рівнеазот», ТОВ «НФ Трейдінг Україна» зловживала монопольним (домінуючим) становищем на ринках первинної реалізації азотних мінеральних добрив шляхом:

ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання (покупців), що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку (частина перша статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції»), а також

обмеження виробництва добрив, що могло завдати шкоди покупцям (пункт 4 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).

На ТОВ «НФ Трейдінг» накладено штраф у розмірі 107 млн грн.

До суб'єкта господарювання в особі: ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПАТ «Азот», ПрАТ «Рівнеазот» застосовано примусовий поділ, який має бути здійснено протягом 9 місяців з дати одержання рішення.

Антимонопольний комітет України, розглянувши матеріали справи № 126-26.13/67-15 про порушення групою суб'єктів господарювання у складі: ПАТ «Азот»,

ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПрАТ «Рівнеазот», ТОВ «НФ Трейдінг Україна» (далі – Група) законодавства про захист економічної конкуренції та подання відділу ринків індустріальних галузевих товарів Департаменту досліджень і розслідувань ринків виробничої сфери, фармацевтики та рітейлу та четвертого відділу розслідувань Департаменту розслідувань порушень законодавства про захист економічної конкуренції від 23.05.2019 № 126-26.13/67-15/228-спр (далі – Подання),

ВСТАНОВИВ:

1. Сторони

(1) Заявником у справі є приватне акціонерне товариство «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат» (на момент подання заяви – відкрите акціонерне товариство «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат») (ідентифікаційний код юридичної особи 00191282, місцезнаходження: Україна, 39802, Полтавська обл., м. Горішні Плавні, вул. Будівельників, буд. 16) (далі – ПрАТ «Полтавський ГЗК»).

Основним видом діяльності ПрАТ «Полтавський ГЗК» є добування залізних руд (код класифікації видів економічної діяльності (далі – КВЕД) 07.10).

(2) Відповідачем у справі є суб'єкт господарювання в складі:

- **приватного акціонерного товариства «Сєвєродонецьке об'єднання Азот»** (ідентифікаційний код юридичної особи 33270581, місцезнаходження: Україна, 93403, Луганська обл., м. Сєвєродонецьк, вул. Пивоварова, буд. 5) (далі – ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот»);

  ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» здійснює господарську діяльність із виробництва добрив і азотних сполук (КВЕД: 20.15);

- **публічного акціонерного товариства «Азот»** (ідентифікаційний код юридичної особи 00203826, місцезнаходження: Черкаська обл., 18014, м. Черкаси, вул. Першотравнева, буд. 72) (далі – ПАТ «Азот»);

  ПАТ «Азот» здійснює господарську діяльність із виробництва добрив і азотних сполук (КВЕД: 20.15);

- **приватного акціонерного товариства «Рівнеазот»** (ідентифікаційний код юридичної особи 05607824, місцезнаходження: Україна, 33017, Рівненська обл., м. Рівне, Рівне-17) (далі – ПрАТ «Рівнеазот»);

  ПАТ «Рівнеазот» здійснює господарську діяльність із виробництва добрив і азотних сполук (КВЕД: 20.15);

- **товариства з обмеженою відповідальністю «НФ Трейдінг Україна»** (ідентифікаційний код юридичної особи 37883328, місцезнаходження: Україна, 01601, м. Київ, вул. Мечникова, буд. 2) (далі – ТОВ «НФ Трейдінг Україна»);

  ТОВ «НФ Трейдінг Україна» здійснює господарську діяльність з оптової торгівлі хімічними продуктами (КВЕД: 46.75).

2. Процесуальні дії

(3) Розпорядженням державного уповноваженого Антимонопольного комітету України від 14.05.2015 № 12/100-р розпочато розгляд справи № 126-26.13/67-15 за ознаками вчинення ТОВ «НФ Трейдінг Україна» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та пунктом 1 частини

другої статті 13 Закону, у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку аміачної селітри (нітрату амонію).

(4) Розпорядженням державного уповноваженого Комітету № 07/58-р від 20.03.2017 до участі у справі № 126-26.13/67-15 залучено ПАТ «Азот», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПАТ «Рівнеазот» як співвідповідачів.

(5) У зв'язку з розслідуванням справи державний уповноважений Комітету направляв вимоги про надання інформації, зокрема:

- відповідачам – щодо обсягів виробництва та реалізації азотних мінеральних добрив на внутрішній ринок та на експорт, рівня цін реалізації, надання калькуляцій собівартості продукції; розміру та вартості фактичних витрат, пов'язаних із використанням у виробництві природного газу, обсягів використання для виробництва мінеральних добрив природного газу чи привозного аміаку; технології виробництва аміачної селітри та карбаміду; взаєморозрахунків з постачальниками та покупцями мінеральних добрив;
- сільгоспвиробникам та дистриб'юторам мінеральних добрив – щодо взаємозамінності аміачної селітри з іншими азотовмісними мінеральними добривами; обсягу фактично поставленої продукції у 2016 та 2017 роках, переліку підприємств – постачальників, якими не було відвантажено повний обсяг попередньо оплаченого товару у визначений договорами строк, суми боргу щодо кожного підприємства-боржника;
- постачальникам природного газу – щодо обсягів та ціни реалізації природного газу відповідачам та пов'язаним із ними особам, зберігання та транспортування природного газу;
- публічному акціонерному товариству «Укртрансгаз» (далі – ПАТ «Укртрансгаз») та публічному акціонерному товариству «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз» – щодо обсягів транспортування природного газу відповідачами та постачальниками природного газу до газотранспортної системи ПАТ «Укртрансгаз».

Також державний уповноважений Комітету направляв запити науково-дослідним інститутам щодо технології виробництва аміачної селітри та карбаміду, норм витрат природного газу для виробництва однієї тонни карбаміду та аміачної селітри; взаємозамінності між азотними мінеральними добривами; взаємозамінності азотних мінеральних добрив із фосфорними, калійними, комплексними та іншими видами добрив.

(6) Листом від 20.03.2017 № 126-26.13/07-3011 ПАТ «Азот», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПАТ «Рівнеазот», ТОВ «НФ Трейдінг Україна» та ВАТ «Полтавський ГЗК» направлено витяги з подання про попередні висновки у справі від 20.03.2017 № 126-26.13/67-15/93-спр.

(7) Листом ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» від 05.04.2017 б/н (вх. Комітету № 8-01/5406 від 11.04.2017), листом ТОВ «НФ Трейдінг Україна» від 10.04.2017 б/н (вх. Комітету № 8-01/3426 від 11.04.2017) та листом ПАТ «Рівнеазот» від 11.05.2017 б/н (вх. Комітету № 8-01/4415 від 11.05.2017) надано зауваження до витягів з подання про попередні висновки у справі.

(8) ТОВ «НФ Трейдінг Україна» листом від 05.02.2018 № 05/02/2018-1 та від 26.07.2018 № 26/07/2018-1 (вх. Комітету № 8-01/8934 від 30.07.2018) надано додаткові пояснення, які стосуються спростування висновків, зазначених у поданні про попередні висновки Комітету від 20.03.2017 № 126-26.13/67-15/93-спр.

(9) З метою визначення поточного фінансового стану Відповідача державний уповноважений Комітету направляв вимоги про надання інформації заводам-виробникам Групи, ТОВ «НФ Трейдінг Україна» щодо їхнього фінансового стану, запити до Пенсійного фонду України, Державної фіскальної служби України, Фонду соціального страхування України стосовно наявності заборгованості.

(10) Листами Комітету від 24.05.2019 № 126-26.13/01- 6712, № 126-26.13/01- 6711, № 126-26.13/01- 6710, № 126-26.13/01- 6709, № 126-26.13/01- 6708 сторонам у справі направлено витяги з подання з попередніми висновками у справі.

(11) Листами від 15.07.2019 № 15/072019 (вх. Комітету № 8-01/615-кі від 15.07.2019) від 07.08.2019 № 07/08/2019 (вх. Комітету № 8-01/701-кі від 08.08.2019) та від 12.08.2019 № 12/09/2019 (вх. Комітету № 8-01/721-кі від 13.08.2019) уповноваженим представником ПАТ «Азот», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПрАТ «Рівнеазот», ТОВ «НФ Трейдінг Україна» надано Комітету заперечення на подання про попередні висновки у справі № 126-26.13/67-15.

3. Визначення монопольного (домінуючого) становища

3.1. Об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища: група суб'єктів господарювання як єдиний суб'єкт господарювання

(12) Відповідно до пункту 3.1 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р у Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (далі – Методика), об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

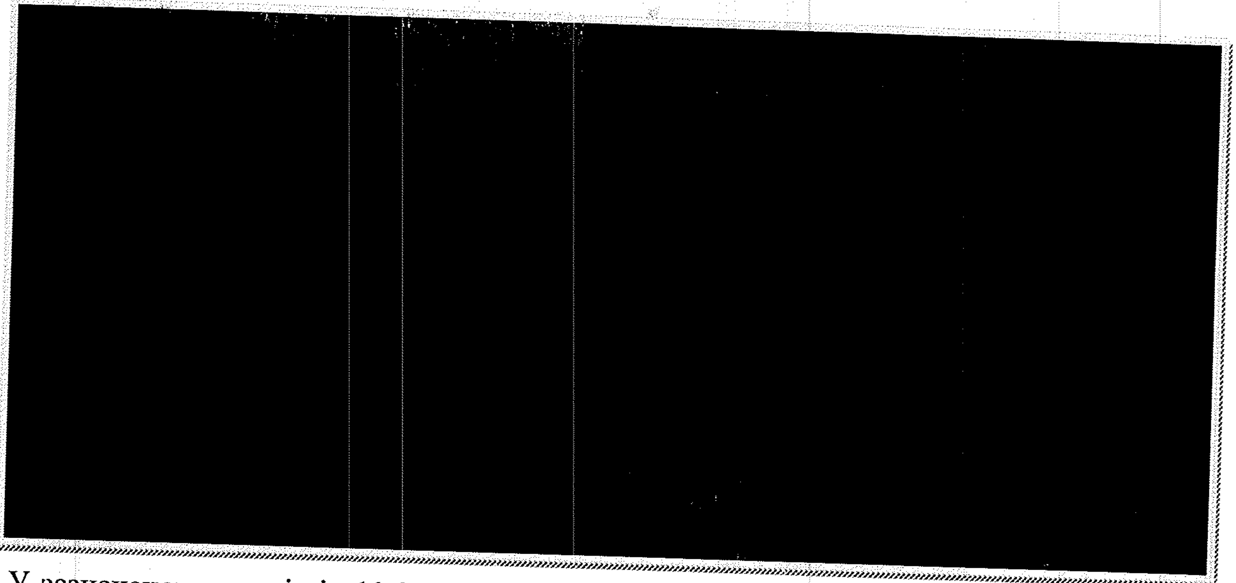
(13) Відповідно до пункту 3.4 Методики, з'ясування об'єкта аналізу щодо визначення монопольного становища на ринку включає визначення складу суб'єкта господарювання, що випускає, постачає, продає, придбаває (споживає, використовує) конкретний товар (продукцію, роботи, послуги), здійснюється шляхом установлення переліку суб'єктів господарювання (юридичних та фізичних осіб), які здійснюють діяльність з виробництва, реалізації, придбання товарів чи іншу господарську діяльність, у тому числі контроль над іншою юридичною чи фізичною особою, і які пов'язані відносинами, що забезпечують контроль господарської діяльності одного суб'єкта господарювання іншим (іншими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

3.1.1. ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот»

(14) За даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – ЄДР), засновниками (учасниками) ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» є акціонери – юридичні особи, згідно з реєстром власників іменних цінних паперів, складення якого здійснюється центральним депозитарієм; кінцевим бенефіціарним власником (контролером) ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» є Фірташ Дмитро Васильович.

(15) Відповідно до загальнодоступної інформаційної бази Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку SMIDA (www.smida.gov.ua), на III квартал 2018 року 100 % акцій ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» знаходилося у власності компанії OSTCHEM VENTURES LIMITED (ОСТХЕМ ВЕНЧЕРС ЛІМІТЕД) (Кіпр).

(16) [redacted]

(17) У зазначеному листі від 10.09.2018 ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» надало таке схематичне зображення відносин контролю (див. рис. 1).

[redacted]

Рис. 1

3.1.2. ПрАТ «Рівнеазот»

(18) Відповідно до даних ЄДР засновниками (учасниками) юридичної особи ПрАТ «Рівнеазот» (ідентифікаційний код юридичної особи 05607824) є Регіональне відділення Фонду державного майна України по Рівненській області (м. Рівне) та організація орендарів «Азот» (м. Рівне); кінцевим бенефіціарним власником (контролером) ПрАТ «Рівнеазот» є Фірташ Дмитро Васильович.

(19) Відповідно до загальнодоступної інформаційної бази Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку SMIDA (www.smida.gov.ua), на III квартал 2018 року власником 96,4898 % акцій ПрАТ «Рівнеазот» є компанія OSTCHEM ENTERPRISES LIMITED (ОСТХЕМ ЕНТЕРПРАЙЗЕЗ ЛІМІТЕД) (Кіпр).

(20) [redacted]

(21) [redacted]

(22) ПрАТ «Рівнеазот» надало схематичне зображення структури власності ПрАТ «Рівнеазот» (див. рис. 2).

[redacted]

3.1.3. ПАТ «Азот»

(23) За даними ЄДР, на 28.11.2018 засновником (учасником) юридичної особи ПАТ «Азот» є Фонд державного майна України (розмір внеску до статутного фонду – 1 056 489 794,50 грн (100 %); кінцевим бенефіціарним власником (контролером) ПАТ «Азот» є Фірташ Дмитро Васильович.

(24) Відповідно до загальнодоступної інформаційної бази Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку SMIDA (www.smida.gov.ua), на III квартал 2018 року акціонерами ПАТ «Азот» – власниками істотних пакетів акцій (5 % та більше) були:

- компанія «ПЛГ УА ЛІМІТЕД» (номер реєстрації НЕ 237302, Кіпр) – 75,57 %;
- товариство з обмеженою відповідальністю «ОМБРИДЖ» (ідентифікаційний номер 37578270, Україна) – 20,1 %;
- открытое акционерное общество «Уралкалий» (реєстраційний номер 1025901702188, Російська Федерація) – 11,3403 %.

(25) [redacted]

(26) У зазначеному листі від 10.09.2018 ПАТ «Азот» також надало схематичне зображення корпоративної структури ПАТ «Азот» (див. рис. 3).

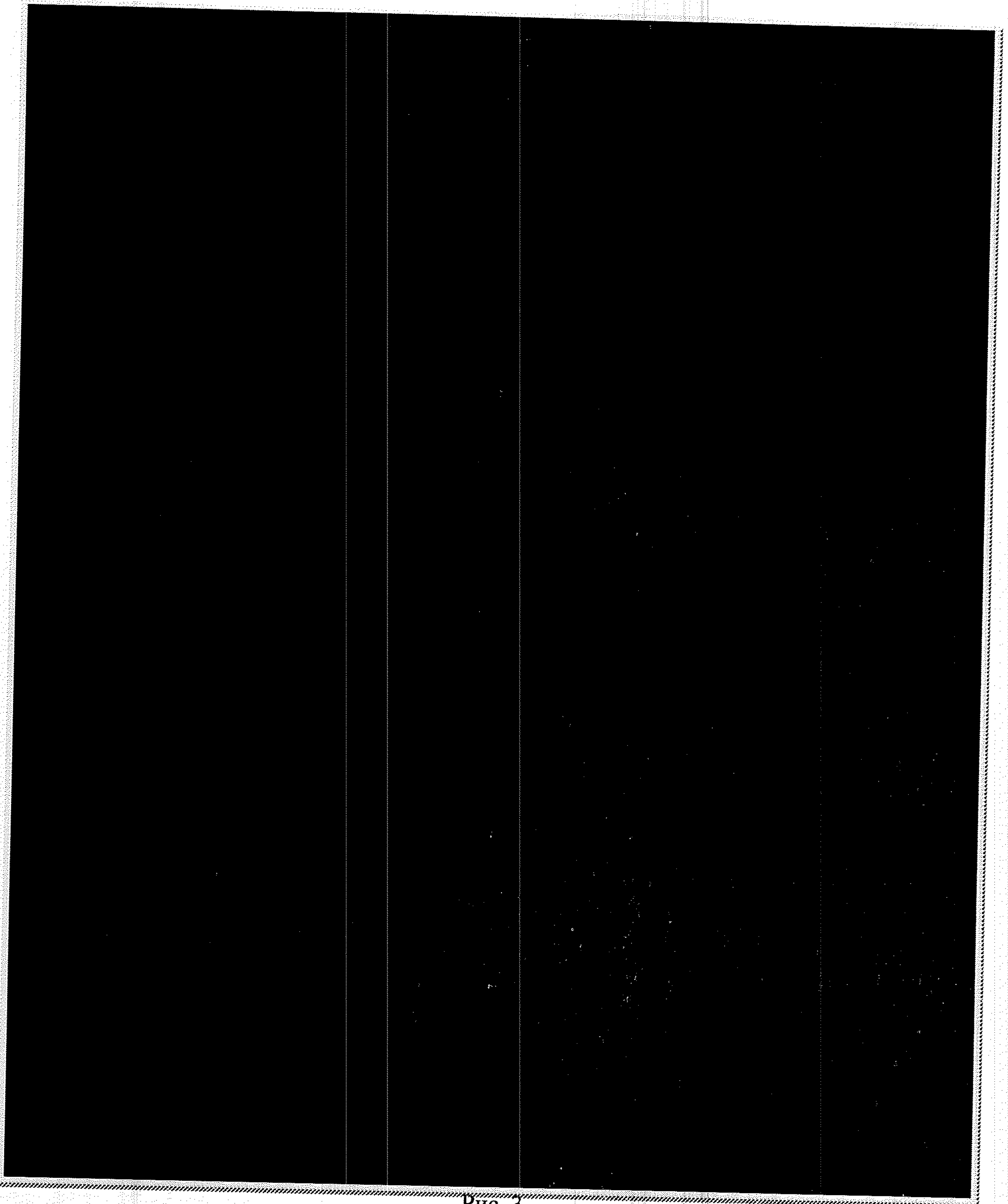

Рис. 3

3.1.4. ПрАТ «Концерн «Стирол»

(27) Відповідно до даних ЄДР, засновниками (учасниками юридичної особи) ПрАТ «Концерн «Стирол» (ідентифікаційний код юридичної особи 05761614) є фізичні особи-акціонери та юридичні особи-акціонери; кінцевим бенефіціарним власником (контролером) є Фірташ Дмитро Васильович.

(28) Відповідно до загальнодоступної інформаційної бази Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку SMIDA (www.smida.gov.ua), на III квартал 2018 року власником 90,5271 % акцій ПрАТ «Концерн «Стирол» є компанія OSTCHEM INVESTMENTS LIMITED (ОСТХЕМ ІНВЕСТМЕНТС ЛІМІТЕД) (Кіпр).

3.1.5. ТОВ «НФ Трейдінг Україна»

(29) Відповідно до даних ЄДР, засновниками (учасниками юридичної особи) ТОВ «НФ Трейдінг Україна» (ідентифікаційний код юридичної особи 37883328) є компанії «Остхем Холдінг Лімітед» (Республіка Кіпр) та «Остхем Інвестментс Лімітед» (Республіка Кіпр); кінцевим бенефіціарним власником (контролером) ТОВ «НФ Трейдінг Україна», компаній «Остхем Холдінг Лімітед» (Республіка Кіпр) та «Остхем Інвестментс Лімітед» (Республіка Кіпр) є Фірташ Дмитро Васильович.

(30) [redacted]

(31) [redacted]

3.1.6. ТОВ «Статус-Трейд»

(32) У ході розслідування справи встановлено, що в період 2014 – липня 2017 року основними первинними (від заводу) постачальниками азотних мінеральних добрив виробництва ПрАТ «Концерн «Стирол» (протягом періоду січень – травень 2014 року), ПАТ «Азот», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПрАТ «Рівнеазот» на внутрішній ринок України були:

- ТОВ «НФ Трейдінг Україна»: у період 2014 – травень 2017 років (на підставі договорів поставки з виробниками (постачальниками) продукції);
- товариство з обмеженою відповідальністю «Статус-Трейд» (далі – ТОВ «Статус-Трейд»: у період червень – липень 2017 року (на підставі договорів на переробку давальницької сировини із заводами-виробниками).

(33) Відповідно до інформації ЄДР, єдиним засновником (учасником) ТОВ «Статус-Трейд» (ідентифікаційний код юридичної особи 41115387, місцезнаходження: Україна, 01601, м. Київ, вул. Мечникова, буд. 2, літера А) з часткою 100 % є компанія «Рулата Венчерз Лімітед» (Кіпр); кінцевим бенефіціарним власником (контролером) компанії «Рулата Венчерз Лімітед» (Кіпр) є Фірташ Дмитро Васильович.

(34) [redacted]

3.1.7. Фірташ Дмитро Васильович

(35) За даними ЄДР на 28.11.2018, [redacted] юридичні особи:

- ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» (м. Сєвєродонецьк);
- ПрАТ «Рівнеазот» (м. Рівне);
- ПАТ «Азот» (м. Черкаси);
- ПрАТ «Концерн «Стирол» (м. Горлівка);
- ТОВ «НФ Трейдінг Україна» (м. Київ);
- ТОВ «Статус-Трейд» (м. Київ),

мають того ж самого кінцевого бенефіціарного власника (контролера) – фізичну особу Фірташа Дмитра Васильовича (адреса: Україна, м. Київ, Печерський р-н, вул. Панаса Мирного, буд. 12, кв. 19).

(36) До основних принципів, на яких базується державна реєстрація, належить, зокрема, обов'язковість державної реєстрації в ЄДР, а також об'єктивність, достовірність та повнота відомостей у ЄДР (пункти 1, 7 частини першої статті 4 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» (далі – Закон про державну реєстрацію)).

(37) Відповідно до пунктів 8, 9 частини другої статті 9 Закону про державну реєстрацію, в ЄДР містяться, зокрема, такі відомості про юридичну особу, як, зокрема: перелік засновників (учасників) юридичної особи, інформація про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи, у тому числі кінцевого бенефіціарного власника (контролера) її засновника, якщо засновник - юридична особа (крім громадських формувань, адвокатських об'єднань, торгово-промислових палат, об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, релігійних організацій,

державних органів, органів місцевого самоврядування, їх асоціацій, державних та комунальних підприємств, установ, організацій).

(38) Згідно з частинами першою, другою статті 10 Закону про державну реєстрацію, якщо документи та відомості, що підлягають внесенню до ЄДР, внесені до нього, такі документи та відомості вважаються достовірними і можуть бути використані у спорі з третьою особою. Якщо відомості, що підлягають внесенню до ЄДР, є недостовірними і були внесені до нього, третя особа може посилатися на них у спорі як на достовірні. Третя особа не може посилатися на них у спорі у разі, якщо вона знала або могла знати про те, що такі відомості є недостовірними. Отже, законодавство встановлює презумпцію достовірності відомостей ЄДР, включно з відомостями про кінцевих бенефіціарних власників (контролерів), що дає можливість посилатися на ці відомості як на правдиві.

(39) Відповідно до пункту 20 частини першої статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», кінцевий бенефіціарний власник (контролер) – це фізична особа, яка незалежно від формального володіння має можливість здійснювати вирішальний вплив на управління або господарську діяльність юридичної особи безпосередньо або через інших осіб, що здійснюється, зокрема, шляхом реалізації права володіння або користування всіма активами чи їх значною часткою, права вирішального впливу на формування складу, результати голосування, а також вчинення правочинів, які надають можливість визначати умови господарської діяльності, давати обов'язкові до виконання вказівки або виконувати функції органу управління, або яка має можливість здійснювати вплив шляхом прямого або опосередкованого (через іншу фізичну чи юридичну особу) володіння однією особою самостійно або спільно з пов'язаними фізичними та/або юридичними особами часткою в юридичній особі у розмірі 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі.

(40) Відповідно до статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (далі – Закон), суб'єктом господарювання визнається, у тому числі, фізична особа, яка здійснює контроль над іншою юридичною чи фізичною особою, який здійснюється безпосередньо або через інших осіб. Контроль відповідно до цієї статті Закону розуміється як вирішальний вплив, у тому числі, однієї фізичної особи на господарську діяльність суб'єкта господарювання чи його частини, який здійснюється безпосередньо або через інших осіб, зокрема завдяки праву, яке забезпечує вирішальний вплив на формування складу, результати голосування та рішення органів управління суб'єкта господарювання.

(41) Отже, поняття кінцевого бенефіціарного власника (контролера), що міститься в Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» повністю відповідає поняттю контролю та особи (фізичної або юридичної), яка може бути контролером у розумінні Закону.

(42) Отже, фізична особа Фірташ Дмитро Васильович, який є кінцевим бенефіціарним власником (контролером) ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» (м. Сєвєродонецьк), ПрАТ «Рівнеазот» (м. Рівне), ПАТ «Азот» (м. Черкаси), ПрАТ «Концерн «Стирол» (м. Горлівка), ТОВ «НФ Трейдінг Україна» (м. Київ), ТОВ «Статус-Трейд» (м. Київ), завдяки можливості здійснювати вплив шляхом опосередкованого (через інші юридичні особи) самостійного володіння часткою в зазначених юридичних особах у розмірі 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в цих юридичних особах, здійснює контроль над зазначеними суб'єктами господарювання у значенні статті 1 Закону. Як наслідок, фізична особа Фірташ Дмитро Васильович є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону.

3.1.8. Визначення Групи суб'єктів господарювання, яка є об'єктом дослідження

(43) Відповідно до статті 1 Закону, суб'єктом господарювання визнається у тому числі група суб'єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими.

(44) Об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є група суб'єктів господарювання у складі: ПАТ «Азот», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПрАТ «Рівнеазот», ПрАТ «Концерн «Стирол», ТОВ «НФ Трейдінг Україна», ТОВ «Статус-Трейд», пов'язаних відносинами контролю через фізичну особу Фірташа Дмитра Васильовича, кінцевого бенефіціарного власника (контролера), з яким зазначені суб'єкти господарювання утворюють *єдиний суб'єкт господарювання* у розумінні статті 1 Закону (див. рис. 4).

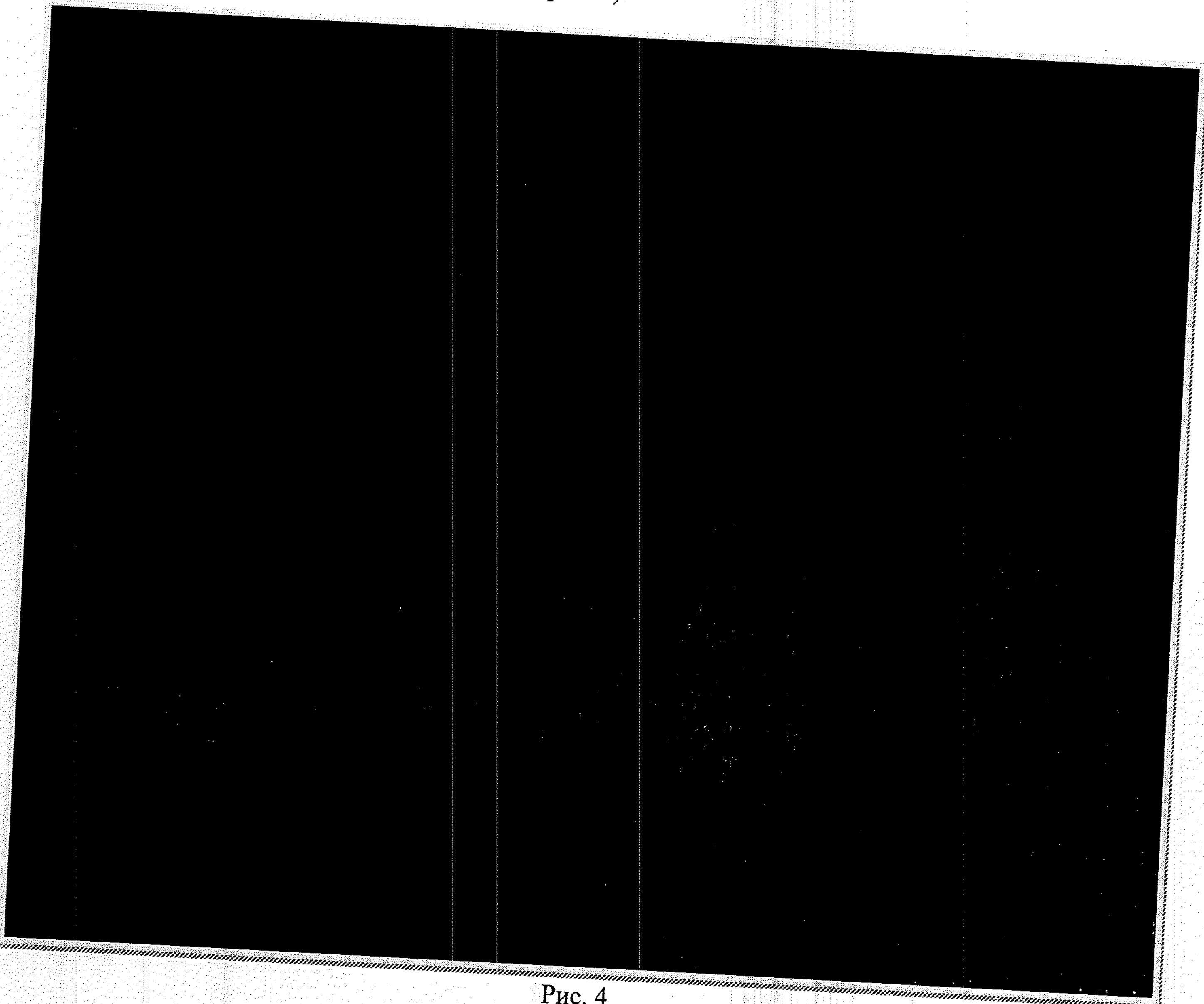

[redacted]

Рис. 4

3.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище

(45) Відповідно до Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців

(постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

(46) Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.

3.2.1. Споживчі характеристики азотних мінеральних добрив та умови споживання

(47) Оптимальний ріст рослин залежить від кліматичних факторів (світловий, тепловий, водний, атмосферний режими), забезпеченості поживними речовинами, а також від структури та кислотності ґрунтів, вмісту в них гумусу та інших властивостей. Усі ґрунти мають запас поживних речовин, але більша їх частина знаходиться в малодоступній формі. Тому для оптимізації живлення рослин у ґрунт вносять добрива. Отже, добрива – це речовини, призначені для живлення рослин і підвищення родючості ґрунту.

(48) Мінеральні добрива — неорганічні речовини, які отримані на хімічних підприємствах; однак до них відносять і деякі органічні речовини, наприклад карбамід.

(49) Азотні мінеральні добрива – вид мінеральних добрив, в яких живильним компонентом є азот.

(50) З метою з'ясування споживчих властивостей азотних мінеральних добрив, Комітетом було направлено запити до державного підприємства «Черкаський державний науково-дослідний інститут техніко-економічної інформації в хімічній промисловості» (далі – ДП «Черкаський НДІТЕХІМ»), Національного наукового центру «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського» (далі – ННЦ «ІГА імені О.Н. Соколовського»).

(51) З інформації, наданої науково-дослідними установами (листи ННЦ «ІГА імені О.Н. Соколовського» від 13.07.2018 № 1-04/678 та від 27.08.2018 № 1-04/785, лист ДП «Черкаський НДІТЕХІМ» від 16.07.2018 № 184/1-Д) вбачається наступне.

(52) Азот входить до складу білків, які є головною складовою частиною цитоплазми і ядра клітин, до складу нуклеїнових кислот, хлорофілу, ферментів, більшості вітамінів та інших органічних азотистих сполук, що відіграють важливу роль у процесах обміну речовин в рослині. Азот рослин є незамінним елементом живлення, так само як і фосфор є незамінним елементом живлення. Із цієї причини фосфатні мінеральні добрива не можуть замінити азотні мінеральні добрива.

(53) Азотні мінеральні добрива призначені для покращення азотного живлення рослин, калійні – для калійного живлення, фосфорні – для фосфорного живлення. Азотні добрива більше призначені для внесення у весняне підживлення, тоді як фосфорні – для основного та припосівного внесення, а калійні — для основного внесення.

(54) Фізіологічне значення азоту й калію в рослині є цілком різним. Отже, калійні мінеральні добрива не можуть замінити азотні мінеральні добрива.

(55) У зв'язку з унікальним незамінним фізіологічним значенням азоту для живлення рослин жоден з видів інших однокомпонентних мінеральних добрив (сіркові, магнієві, борні тощо) не можуть замінити азотні мінеральні добрива. Порівняно з усіма іншими однокомпонентними мінеральними добривами азотні мінеральні добрива є незамінними за призначенням, споживчими властивостями та умовами використання.

(56) Отже, азотні мінеральні добрива є *незамінними* з фосфорними та калійними мінеральними добривами за призначенням, споживчими властивостями та умовами використання.

(57) Комплексні добрива (змішані і складні) можуть як містити азот, так і не містити його. Азотовмісні комплексні добрива економічно недоцільно використовувати як азотні мінеральні добрива через їх високу вартість.

(58) Органічні добрива можуть лише частково замінити азотні мінеральні добрива при їх основному внесенні (під зяблеву оранку). Їх використовують тільки на полях, прилеглих до ферми, на відстані до 5 км.

(59) Виробництво цього типу мінеральних добрив в Україні мінімальне через скорочення поголів'я великої рогатої худоби.

(60) Органо-мінеральні добрива та біомінеральні добрива містять азот у невеликій кількості. Використання цих типів добрив як замінників азотних мінеральних добрив для вирощування польових культур економічно недоцільно через їх високу собівартість.

(61) Бактеріальні добрива азотфіксувальної дії не можуть повністю замінити азотні мінеральні добрива, особливо для таких поширених в Україні культур, як кукурудза, пшениця озима, ячмінь, буряки цукрові тощо. Тому, залежно від структури посівних площ, частка біологічного азоту, що надходить до ґрунту за рахунок бактеріальних добрив, може становити від 20 % до 50 %, а решта має компенсуватись за рахунок мінеральних добрив.

(62) Отже, комплексні мінеральні добрива, органічні добрива, органомінеральні добрива, біомінеральні та бактеріальні добрива не можуть повністю замінити азотні мінеральні добрива.

(63) Природний рівень вмісту мінерального азоту в більшості типів ґрунтів України відповідає дуже низькій, низькій або середній забезпеченості азотом. Тому без застосування відповідних доз азотних мінеральних добрив неможливо стабільно одержувати високі врожаї сільськогосподарських культур нормативної якості продукції.

(64) Повна відмова від застосування будь-яких азотних мінеральних добрив призводить до стрімкого зниження врожайності польових культур. ННЦ «ІГА імені О.Н. Соколовського» з 1989 року проводив багаторічні польові дослідження цього питання у спеціалізованому досліді на трьох типах сівозміни. Встановлено, що недобір врожаю сільськогосподарської продукції за умови відмови від азотних мінеральних добрив становить близько 20 %, а у випадку високопродуктивних сортів та гібридів сільськогосподарських культур втрати є набагато більшими.

(65) У таблиці 2 відображено види азотних мінеральних добрив, а також фізичні, технологічні та експлуатаційні характеристики різних видів азотних мінеральних добрив:

Таблиця 2

№	Назва товару	Характеристики		
		фізичні	технологічні	експлуатаційні
1	2	3	4	5
1	Аміачна селітра (нітрат амонію)	Гранульований продукт білого або червонуватого кольору, легко розчиняється у воді	Сировиною для виробництва є синтетичний аміак, азотна кислота. Хімічна формула NH4NO3. Вміст діючої речовини – 34,7-35% N	Може використовуватися на всіх типах ґрунтів для усіх культур, крім рису

1	2	3	4	5
2	Сечовина (карбамід)	Кристалічна або гранульована речовина білого кольору, добре розчиняється у воді	Сировиною для виробництва є синтетичний аміак, діоксид вуглецю. Хімічна формула $CO(NH_2)_2$ Вміст діючої речовини 46% N	Може використовуватися на всіх типах ґрунтів для усіх культур
3	Аміачна вода (аміак у водному розчині)	Безбарвна або жовтувата рідина з різким запахом нашатирного спирту. Її густина становить 0,91-0,97, температура замерзання мінус 56°C	Сировиною для виробництва є технічний аміак. Хімічна формула NH_3+NH_4OH. Вміст діючої речовини 16,5-20,0 % N. Масова частка аміаку (NH_3) 25%. Можна зберігати у місткостях зі звичайної вуглецевої сталі, розрахованих на невисокий тиск	Високоефективне добриво для зернових і овочевих культур, картоплі, буряку, багаторічних трав. Не поступається аміачно-нітратним добривам. Аміачну воду загортають на глибину 10-12 см на суглинистих ґрунтах та 12-15 см – на супіщаних. Поверхневе нанесення аміачної води неприпустиме. Є токсичною рідиною
4	Сульфат амонію	Безбарвна прозора кристалічна або гранульована речовина, добре розчиняється у воді	Сировиною для виробництва є синтетичний аміак, сірчана кислота. Хімічна формула $(NH_4)_2SO_4$. Вміст діючої речовини 20,5-21,0 % N; 24%S	Застосовується під всі культури як основне добриво, але більш ефективне під культури, які позитивно реагують на сірку (ріпак, капуста і інші хрестоцвіті культури, гречка, пшениця)
5	Хлористий амоній (хлорид амонію)	Кристалічна речовина білого (переважно), жовтого або рожевого (рідше) кольору, добре розчинна у воді	Хімічна формула NH_4C. Вміст діючої речовини 24-25% N	Добриво вносять під оранку переважно з осені з метою зменшення кількості хлору шляхом вимивання. Добриво не рекомендується застосовувати під культури, які чутливі до хлору (картопля, тютюн, виноград, цитрусові, суниці, журавлина, смородина, ожина, аґрус, малина) **Водночас, за даними ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», в Україні в якості добрива не використовується**

1	2	3	4	5
6	Рідкий (безводний) аміак	Безбарвна рухлива асоційована рідина з різким запахом. Кипить при температурі мінус 33°С	**Сировиною для виробництва є природний** газ. Отримують **скрапленням газоподібного аміаку під високим тиском.** **Газоподібний аміак є сировиною для виробництва нітрату амонію, карбаміду, сульфату амонію.** Хімічна формула NH_3. Вміст діючої речовини 82,3% N. Має відмінні від інших видів добрив умови зберігання, транспортування тощо, а саме: зберігання, транспортування і внесення безводного аміаку здійснюється тільки під тиском. Як правило, у ємностях з робочим тиском до 16 атмосфер	Високоефективне, найбільш концентроване азотне добриво. Застосовується на всіх ґрунтах під всі культури. Вносять в ґрунт на глибину 15-20 см за допомогою спеціальних агрегатів. **Дуже токсична і отруйна речовина.** Має широке застосування, зокрема, у холодильних установках для очищення водного приладдя, у виробництві пластику, вибухових речовин, текстилю, барвників та інших хімічних речовин
7	Натрієва селітра (нітрат натрію)	Кристалічна тверда речовина білого кольору, іноді із сіруватим або жовтуватим відтінком, добре розчинна у воді	Є побічним продуктом при виробництві азотної кислоти та аміаку. Хімічна формула $NaNO_3$. Вміст діючої речовини 15,5-16,0 % N	Застосовується на всіх типах ґрунтів під картоплю, кормовий та цукровий буряк, овочеві культури, плодово-ягідні та декоративні насадження. **За даними ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», має обмежене використання як добрива (сильний окислювач)**
8	Кальцієва селітра (солі подвійні та суміші нітрату кальцію та нітрату амонію)	Гранульований продукт білого, світло-сірого або світло-бежевого кольору без запаху. Добре розчиняється у воді	Сировиною для виробництва є азотна кислота, природний вапняк або продукти переробки вапняку. Хімічна формула $Ca(NO_3)_2$. Вміст діючої речовини 15-16 %N, 19,0% CaO	Добрива вносять під усі культури. Найбільш ефективне на кислих ґрунтах, особливо для весняного підживлення озимих культур
9	Вапняно-аміачна селітра (суміші нітрату амонію з карбонатом кальцію) (ВАС)	Гранульований продукт розміром гранул 1-4 мм	Для отримання цього добрива в розплав нітрату амонію вносять розмелений доломіт або вапняк. Хімічна формула H_4NO_3+$CaCO_3$. Вміст діючої речовини 20-28% N	Універсальне азотно-карбонатне добриво. Застосовується на всіх ґрунтах, під усі сільськогосподарські культури. Добриво має нейтральну реакцію, тому не підвищує кислотність ґрунтів

1	2	3	4	5
10	Карбамідно-аміачна суміш (КАС)	Світло-жовта рідина. Температура кристалізації мінус 2 °С, температура замерзання мінус 26 °С	Сировиною для виробництва є карбамід, аміачна селітра, інгібітори корозії. Хімічна формула $NH_4NO+CO(NH_2)_2$. Вміст діючої речовини 28-32 % N	Використовується для позакореневого, прикореневого підживлення рослин, основного удобрення та при зрошенні сільськогосподарських культур у всіх зонах України

(66) Схема руху азотних мінеральних добрив на внутрішньому ринку України до кінцевого споживача у період з 2014 по 2017 рік зображена на рисунку 5.

Схема руху азотних мінеральних добрив від виробника/імпортера до кінцевого споживача 2014 – 2017

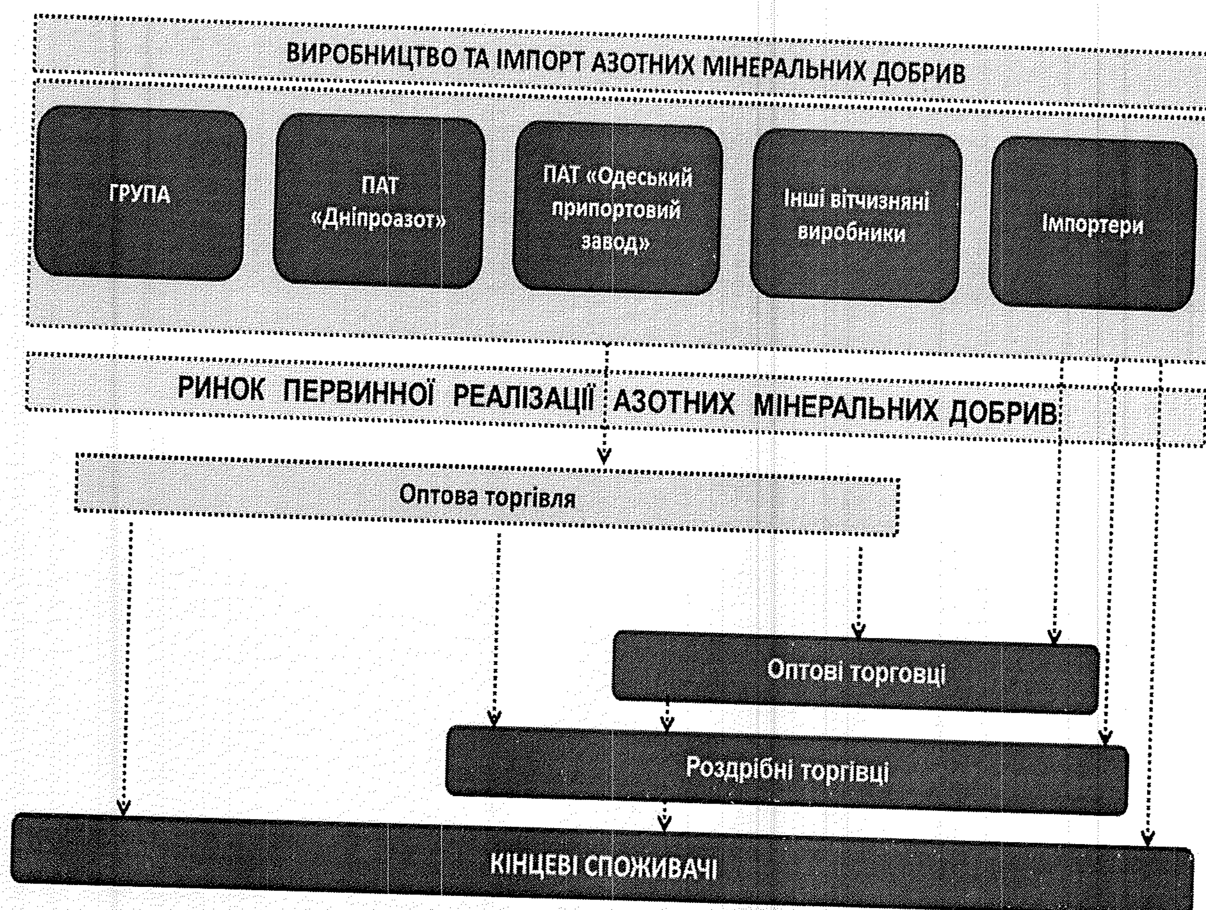

Рис. 5

3.2.2. Перелік основних учасників ринку

(67) Перелік учасників ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив визначено на основі інформації, наданої листом Державної служби статистики України від 21.12.2015 № 15.1-11/228-15 та наявної у Комітеті інформації, щодо вітчизняних виробників азотних мінеральних добрив.

(68) В Україні на ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив протягом 2014 – 2017 років господарську діяльність здійснювали такі суб'єкти господарювання – виробники:

1) ГРУПА у складі:

- ПрАТ «Рівнеазот» (аміачна селітра, ВАС) [redacted]
- ПАТ «Азот» (карбамід, аміачна селітра, КАС, аміак у водному розчині) [з [redacted]
- ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» (карбамід, аміачна селітра, КАС, нітрат натрію, аміак у водному розчині) [redacted]
- ПАТ «Концерн Стирол» (Донецька обл., м. Горлівка, вул. Горлівської Дивізії, 10) (карбамід, КАС, аміачна селітра [з квітня 2014 року знаходиться на території проведення Антитерористичної операції (з 30.05.2018 – операції Об'єднаних сил) (далі – АТО / ООС)];
- ТОВ «Статус Трейд» (карбамід, аміачна селітра, КАС, аміак у водному розчині [redacted]
- ТОВ «НФ Трейдінг Україна» – оптовий постачальник у складі Групи, який на підставі договорів поставки з виробниками, зокрема ПрАТ «Рівнеазот», ПАТ «Азот», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», здійснював придбання азотних мінеральних добрив для подальшої реалізації;

2) АТ «Дніпроазот» (Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, вул. Горобця, 1) [redacted]

3) ПАТ «Одеський припортовий завод» (Одеська обл., м. Южне, вул. Заводська, 3 [redacted]

4) ПП «Еру Трейдінг» (м. Київ, вул. Кирилівська, 82) (карбамід) [redacted]

5) ПАТ «Дніпропетровський завод мінеральних добрив» (Дніпропетровська обл., м. Аношкіна, 179) (КАС) [у березні 2017 року порушено справу про банкрутство];

6) підприємство «Черкаський державний завод хімічних реактивів» (м. Черкаси, вул. Чигиринська, 21) (аміак у водному розчині) [з травня 2017 року в стані припинення];

7) ТОВ «Інфоазот» (Черкаська обл., смт Лисянка, вул. Вокзальна, 37) (аміак у водному розчині);

8) ПрАТ «Южкокс» (Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, вул. Чорновола, 1) (сульфат амонію);

9) ПрАТ «Дніпропетровський металургійний завод» (м. Дніпро, вул. Маяковського, 3) (сульфат амонію);

10) ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (м. Кривий Ріг, вул. Орджонікідзе, 1) (сульфат амонію);

11) ПрАТ «Дніпровський коксохімічний завод» (Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, вул. Колеусівська, 1) (сульфат амонію);
12) ПрАТ «Металургійний комбінат «Азовсталь» (Донецька обл., м. Маріуполь, вул. Лепорського, 1) (сульфат амонію);
13) ПрАТ «Запоріжкокс» (м. Запоріжжя, вул. Діагональна, 4) (сульфат амонію);
14) ПАТ «Ясинівський коксохімічний завод» (Донецька обл., м. Макіївка, вул. 50 років утворення СРСР, 3) (сульфат амонію) [з квітня 2014 року знаходиться на території проведення АТО / ООС];
15) ПрАТ «Єнакіївський коксохімпром» (Донецька обл., м. Єнакієве, вул. Марата, 1) (сульфат амонію) [з квітня 2014 року знаходиться на території проведення АТО / ООС];
16) ПАТ «Авдіївський коксохімічний завод) (Донецька обл., м. Авдіївка, Проїзд індустріальний, 1) (сульфат амонію) [з квітня 2014 року знаходиться на території проведення АТО / ООС];
17) ПрАТ «Макіївкокс» (Донецька обл., м. Макіївка, вул. Горького, 1) (сульфат амонію) [з квітня 2014 року знаходиться на території проведення АТО / ООС];
18) ПАТ «Донецькокс» (м. Донецьк, вул. Зарічна, 1) (сульфат амонію) [з квітня 2014 року знаходиться на території проведення АТО / ООС];
19) ПАТ «Алчевський металургійний комбінат» (Луганська обл., м. Алчевськ, вул. Шмідта, 4) (сульфат амонію) [з квітня 2014 року знаходиться на території проведення АТО / ООС];
20) Імпортери.

3.3. Товарні межі ринку

(69) Відповідно до Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

(70) Відповідно до листа Міністерства аграрної політики та продовольства України (далі – Мінагрополітики) від 13.08.2015 № 37-13-3-10/13750 при використанні азотних добрив враховується сільськогосподарська культура, попередник, агрохімічний стан ґрунту та фінансової спроможності сільгоспвиробника у придбанні того чи іншого товару.

(71) У системі удобрення азотом важливим є вибір форми азоту. Азот у складі добрив може бути в різних формах, а саме:

- аміачна (аміачна вода, сульфат амонію, хлористий амоній, рідкий (безводний аміак);
- нітратна (натрієва і кальцієва селітра);
- аміачно-нітритна (аміачна селітра, вапняно-аміачна селітра);
- амідна (карбамід);
- у КАС містяться амонійна, амідна та нітратна форми азоту.

(72) Зважаючи на вищезазначене, за показниками взаємозамінності аміачну селітру можна замінити будь-яким іншим видом добрива азотної групи.

(73) З метою формування групи взаємозамінних товарів Комітетом було направлено вимоги про надання інформації до ДП «Черкаський НДІТЕХІМ» та ННЦ «ІГА імені О.Н. Соколовського» щодо взаємозамінності азотних мінеральних добрив.

(74) У відповідь ДП «Черкаський НДІТЕХІМ» листом від 16.07.2018 № 184/1-Д повідомило, що не робило розгорнутого аналізу фізико-хімічних характеристик повного товарного ряду азотних добрив, які перебувають в обігу в Україні.

(75) Натомість ННЦ «ІГА імені О.Н. Соколовського» листом від 13.07.2018 № 1-04/678 надав таку інформацію.

(76) Кожне добриво має свій склад і свої властивості, що й визначає необхідність врахування їх особливостей при використанні. Агрохімічна наука на підставі численних багаторічних дослідів розробила ряд рекомендацій щодо використання конкретних добрив, з метою найвищої віддачі від їх застосування.

(77) Нітратні добрива (натрієва селітра, кальцієва селітра) є взаємозамінними на чорноземних ґрунтах при їх внесенні під більшість культур (крім цукрових). Однак на кислих дерново-підзолистих і лісових ґрунтах більш доцільно використовувати кальцієву селітру, яка більше знижує кислотність ґрунтів.

(78) Амонійні добрива тверді (сульфат амонію, хлористий амоній) також є взаємозамінними на чорноземних ґрунтах при їх внесенні під більшість культур. Однак за поживною цінністю сульфат амонію має перевагу, оскільки містить два елементи живлення – азот і сірку.

(79) Рідкі аміачні добрива (аміачна вода й безводний аміак) взаємозамінні й за своєю ефективністю рівноцінні аміачній селітрі.

(80) Аміачно-нітратні добрива (аміачна селітра, вапняно-аміачна селітра). Аміачна селітра – одне з найбільш ефективних азотних добрив і одне з найкращих добрив для підживлення озимих і просапних культур. Тривале систематичне її внесення на дерново-підзолистих ґрунтах може привести до їх підкислення, тому на таких ґрунтах більш доцільно використовувати вапняно-аміачну селітру.

(81) Добрива, які містять азот в амідній формі (сечовина). Гранульована сечовина завдяки фізичним властивостям і високому вмісту азоту є одним з найкращих азотних добрив. Може використовуватися на всіх типах ґрунтів для усіх культур.

(82) Карбамідно-аміачна суміш. Універсальне добриво використовується у всіх ґрунтово-кліматичних зонах України.

(83) Усі зазначені види азотних добрив містять одну основну поживну речовину – азот. При цьому кожне добриво має свій склад і свої властивості, що і є визначальним з точки зору їх використання.

(84) Отже, враховуючи наведене в листах Мінагрополітики, ННЦ «ГА імені О.Н. Соколовського», ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», *всі види азотних мінеральних добрив є взаємозамінними.*

(85) Відповідно до інформації, наданої Державною службою статистики України листами від 31.08.2018 № 03.3-05/165-18 та від 15.08.2018 № 15.1-11/113-18, обсяг виробництва мінеральних добрив, що містять азот, у 2014 році становив 7 732,1 тис. тонн, у 2015 році – 6 801,3 тис. тонн, у 2016 році – 6 434,9 тис. тонн, у 2017 році – 4 199,6 тис. тонн.

(86) У таблиці 3 відображено товарну структуру виробництва азотних мінеральних добрив. Наведено дані щодо частки обсягів виробництва за видами добрив. Розрахунки часток проведено на основі інформації, отриманої від суб'єктів

господарювання та Державної служби статистики України (далі – Держстат).

Таблиця 3

Найменування продукції за Номенклатурою продукції промисловості (НПП)	Код за НПП	Частка за видами добрив			
		2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6
Аміак безводний	20.15.10.75.A	[redacted]			
Аміак у водному розчині	20.15.10.77.A				
Хлорид амонію (хлористий амоній)	20.15.20.30				
Сечовина (або карбамід), яка містить більше 45% азоту за масою, у перерахунку на сухий безводний продукт (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше)	20.15.31.30.A				
Сечовина, яка містить 45% і менше азоту за масою (або карбамід)_, у перерахунку на сухий безводний продукт (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше)	20.15.31.80.A				
Сульфат амонію (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше)	20.15.32.00.A				
Нітрат амонію (або аміачна селітра) (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше)	20.15.33.00.A				
Солі подвійні та суміші нітрату кальцію та нітрату амонію (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше)	20.15.34.00.A				
Суміші нітрату амонію з карбонатом кальцію чи іншими неорганічними речовинами (або ВАС), що не є добривами, із вмістом азоту 28% і менше за масою	20.15.35.30.A				
Суміші нітрату амонію з карбонатом кальцію чи іншими неорганічними речовинами, що не є добривами, із вмістом азоту більше 28% за масою	20.15.35.80.A				
Суміші сечовини та нітрату амонію у водному чи аміачному розчинах (або КАС) (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше)	20.15.36.00.A				

1	2	[redacted]			
Разом такі добрива: солі подвійні та суміші сульфату амонію і нітрату амонію (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше); добрива азотні мінеральні чи хімічні, н.в.і.у.; нітрат натрію	20.15.39.30.А 20.15.39.90.А 20.15.60.00				
Ринок, усього		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

* Виробництво не здійснювалося (за даними Держстату).

(87) Схематичне зображення структури виробництва азотних добрив в Україні зображено на рисунку 6.

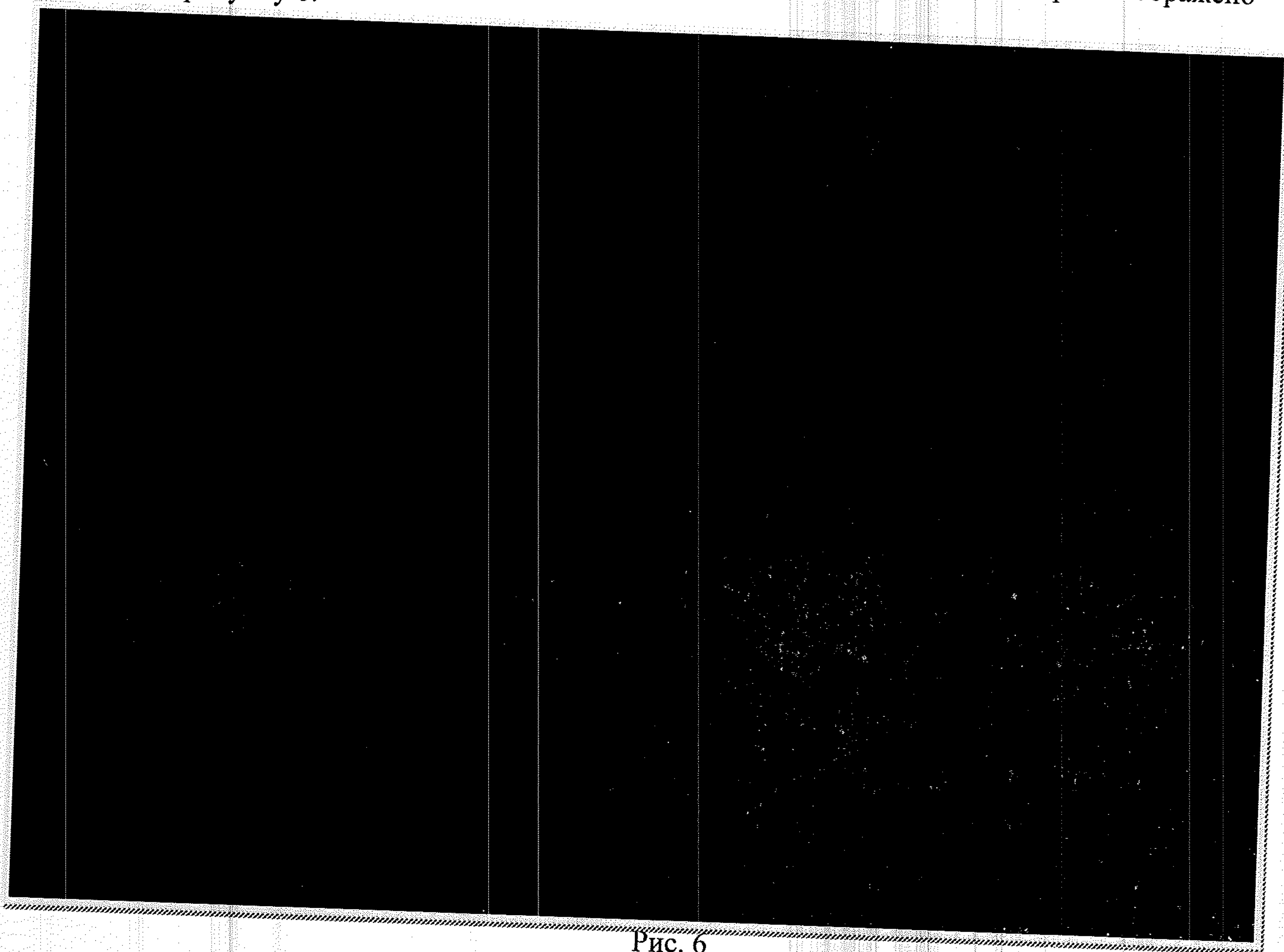

[redacted]

Рис. 6

(88) Найбільша частка у товарній структурі виробництва азотних мінеральних добрив у 2014 – 2017 роках припадає на аміак безводний.

(89) У таблиці 4 відображено товарну структуру ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив. Розрахунки часток проведено на основі інформації, отриманої від суб'єктів господарювання та Державної служби статистики України. Вихідні дані для розрахунків експорту та імпорту азотних добрив отримано на офіційному сайті Держстату (електронна адреса: http://www.ukrstat.gov.ua).

Таблиця 4

Товарна структура ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив

Найменування продукції за Номенклатурою продукції промисловості (НПП)	Код за НПП	Частка за видами добрив			
		2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6
Аміак безводний	20.15.10.75.А	[redacted]			
Аміак у водному розчині	20.15.10.77.А				
Хлорид амонію (хлористий амоній)	20.15.20.30				
Сечовина (або карбамід), яка містить більше 45% азоту за масою, у перерахунку на сухий безводний продукт (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше)	20.15.31.30.А				
Сечовина, яка містить 45% і менше азоту за масою (або карбамід), у перерахунку на сухий безводний продукт (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше)	20.15.31.80.А				
Сульфат амонію (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше)	20.15.32.00.А				
Нітрат амонію (або аміачна селітра) (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше)	20.15.33.00.А				
Солі подвійні та суміші нітрату кальцію та нітрату амонію (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше)	20.15.34.00.А				
Суміші нітрату амонію з карбонатом кальцію чи іншими неорганічними речовинами (або ВАС), що не є добривами, із вмістом азоту 28% і менше за масою	20.15.35.30.А				
Суміші нітрату амонію з карбонатом кальцію чи іншими неорганічними речовинами, що не є добривами, із вмістом азоту більше 28% за масою	20.15.35.80.А				
Суміші сечовини та нітрату амонію у водному чи аміачному розчинах (або КАС) (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше)	20.15.36.00.А				

1	2	3	4	5	6
Разом такі добрива: солі подвійні та суміші сульфату амонію і нітрату амонію (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше); добрива азотні мінеральні чи хімічні, н.в.і.у.; нітрат натрію	20.15.39.30.А 20.15.39.90.А 20.15.60.00	[redacted]			
Ринок, усього		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

* Виробництво не здійснювалося (за даними Держстату).

(90) Схематичне зображення товарної структури первинної реалізації азотних добрив в Україні зображено на малюнку 7.

[redacted]

Рис. 7

(91) У товарній структурі ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив України у відсотковому співвідношенні домінують (у порядку зменшення часток): безводний аміак, карбамід та нітрат амонію, менша ринкова частка на ринку припадає на ВАС та КАС. Сукупна частка цих п'яти видів добрив становила:

(92) При цьому листом від 21.09.2018 № 01/ПП-216 (вх. Комітету № 8-01/948-кі від 24.09.2018) ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» повідомило, що частина аміаку безводного, згідно з технологічним регламентом, була використана як напівфабрикат для внутрішньозаводського споживання (у виробництві аміаку рідкого технічного, карбаміду, аміачної селітри та ін.).

(93) Із даних, наведених у відповідях на вимогу Комітету ПАТ «АЗОТ», ПрАТ «Рівнеазот» (листами від 25.09.2018 № 500-06/29-1827, від 21.09.2018 № 2744 відповідно), вбачається, що більша частина виробленого аміаку безводного була спожита заводами.

(94) Отже, найбільші виробники азотних мінеральних добрив реалізовували на внутрішній ринок незначні обсяги аміаку безводного.

(95) Комітетом направлено запити від 17.10.2018 № 126-29/01-13675 до Держстату та від 17.10.2018 № 126-29/01-13674 до Державної фіскальної служби України щодо надання інформації про обсяги виробництва, імпорту та експорту товару «аміак безводний».

(96) Листом Держстату від 15.08.2018 № 15.1-11/113-18 Комітетом отримано інформацію щодо обсягів виробництва окремих видів промислової продукції, а саме азотних мінеральних добрив, у тому числі аміаку безводного за кодом НПП 20.15.10.75.А. У листі не зазначається, які обсяги аміаку безводного було вироблено як сировину для подальшого виробництва азотних добрив, а які – як рідке азотне добриво.

(97) У відповідь на лист Комітету від 17.10.2018 № 126-29/01-13675 Держстат листом від 22.10.2018 № 15.1-11/139-18 повідомив, що органи державної статистики збирають та узагальнюють дані щодо виробництва промислової продукції за видами за Номенклатурою продукції промисловості (НПП). У НПП зазначена у запиті продукція класифікується за позиціями 20.15.10.75 «Аміак безводний, тис. т N» та 20.15.10.75.А «Аміак безводний, тис. т» і не деталізується за її подальшим використанням. Органи державної статистики здійснюють збирання та опрацювання статистичної інформації згідно з переліком робіт, періодичністю, у розрізі та в терміни, що передбачені планом державних статистичних спостережень (далі — План) на відповідний рік. Формування даних щодо обсягів реалізації підприємствами-виробниками промислової продукції за кодом НПП 20.15.10.75.А Планом не передбачено.

(98) Згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності тип продукції за кодом 20.15.10.75.А (20.15.10.75) не розділено ані за підтипами, ані за маркою аміаку безводного, ані за його призначенням. Код Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності 281014 «Аміак безводний» не передбачає подальшого розподілу на аміак безводний як рідке азотне добриво та аміак безводний як сировину для виробництва інших видів азотних мінеральних добрив.

(99) Отже, з інформації, наданої Комітету Держстатом, не вбачається можливим встановити, який обсяг виробленого аміаку безводного реалізовано на внутрішньому ринку як окреме добриво, а який – як сировину для виробництва інших азотних мінеральних добрив.

(100) Отже, у цілях розслідування справи товарними межами ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив визначено азотні мінеральні добрива, за винятком аміаку безводного.

(101) У ході розгляду справи було проведено опитування сільгоспвиробників щодо видів азотних добрив, які придбавалися, взаємозамінності та споживчих властивостей азотних добрив. На основі наданих відповідей, зокрема, ПАТ «Компанія «Райз» (м. Київ) листом від 15.02.2016 № ДСТ/ВИ/2016/00067, ПСП «Агрофірма «Світанок» (с. Ковалівка, Васильківський р-н, Київська обл.) листом від 07.05.2016 № 07/05/16,

ТОВ «Агро ЛВ Лімітед» (с. Забужжя, Кам'янка-Бузький р-н, Львівська обл.) листом від 11.05.2016 № 4135, ДП «Іскра» (с. Броварки, Золотоніський р-н, Черкаська обл.) листом від 06.04.2016 № 84, ТОВ фірма «Астарта – Київ» (Київ) листом від 11.11.2016 № 16/11-97, ПАТ «Миронівський хлібопродукт» (м. Київ) листом від 14.11.2016 № 157, ТОВ «Кернер Трейд» (м. Київ) листом від 16.11.2016 б/н, ТОВ АФ «Сади України» (с. Красне, Кегичівський р-н, Харківська обл.) листом б/н, б/д, ТОВ «Мрія Трейдинг» (м. Тернопіль) листом від 23.11.2016 № 23/11/16-АМКУ, ТОВ «Агропрайм Холдинг» (м. Ізмаїл, Одеська обл.) листом від 06.05.2016 № 254, ТОВ СП «Нібулон» (м. Миколаїв) листом від 10.11.2016 № 14194/3-16/27, встановлено, що найбільш вживаними кінцевим споживачем добривами є аміачна селітра, карбамід, сульфат амонію, КАС та ВАС.

(102) Разом із цим, згідно з інформацією, наданою Держстатом листом від 21.12.2015 № 15.1-11/228-15, у переліку вітчизняних виробників сульфату амонію протягом 2014 – 2015 років відсутні ПАТ «Азот», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПрАТ «Рівнеазот».

(103) Отже, товаром є азотні мінеральні добрива, за винятком аміаку безводного (далі – азотні мінеральні добрива).

(104) Водночас, враховуючи вищенаведене, зокрема, те, що найбільш вживаними видами азотних мінеральних добрив є аміачна селітра, карбамід, КАС, ВАС та сульфат амонію, але при цьому сульфат амонію Група не виробляла, аналіз доказів у справі здійснювався щодо вищевказаних видів азотних мінеральних добрив, крім сульфату амонію (далі – добрива).

(105) Разом із цим, оскільки сульфат амонію вироблявся та імпортувався іншими учасниками ринку та є взаємозамінним з іншими видами азотних мінеральних добрив, цей вид добрива разом з іншими азотними мінеральними добривами (крім аміаку безводного) включено до товарних меж ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив.

(106) Тобто, загальний обсяг ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив рахувався включаючи обсяги всіх видів азотних мінеральних добрив, у тому числі сульфату амонію, але за винятком аміаку безводного.

(107) ТОВ «НФ Трейдінг Україна» листом від 05.02.2018 № 05/02/2018-1 та від 26.07.2018 № 26/07/2018-1 (вх. Комітету № 8-01/8934 від 30.07.2018) надав додаткові пояснення, які стосуються спростування висновків, зазначених у поданні про попередні висновки Комітету від 20.03.2017 № 126-26.13/67-15/93-спр, зокрема, зазначивши, що:

- об'єктом аналізу під час розгляду справи мають бути всі види азотних мінеральних добрив, а також усі похідні речовини, що містять у своєму складі азот та можуть бути використані як мінеральні добрива (при цьому Відповідач посилається на практику Європейської Комісії);
- підхід Комітету до визначення товарних меж ринку виключно на основі окремих аграрних компаній щодо взаємозамінності аміачної селітри іншими видами азотних добрив, які є найбільш поширеними та вживаними в Україні, не дозволяє об'єктивно оцінити товарні межі ринку.

(108) Комітетом взято до уваги наведені вище заперечення та розширено товарні межі ринку. Так, Комітет досліджував становище Відповідача на ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив; додатково досліджено: становище відповідачів на ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив, взаємозамінність різних видів азотних мінеральних добрив, закупівлі заводами-виробниками природного газу як сировини для виробництва добрив.

(109) Схематичне зображення товарних меж ринку первинної реалізації азотних добрив зображено на рисунок 8.

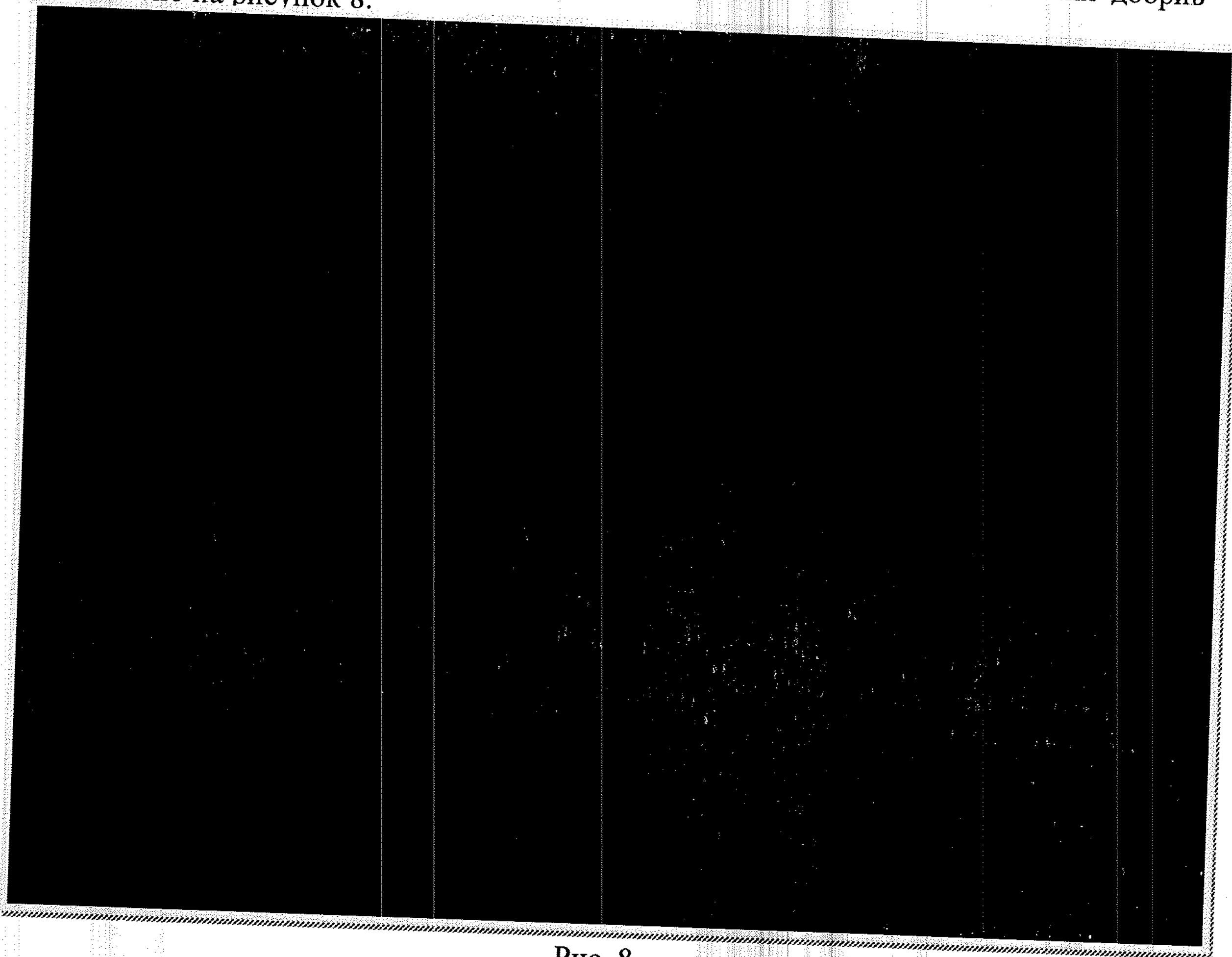

Рис. 8

3.4. Визначення географічних меж ринку

(110) Територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої, з погляду споживача, придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.

(111) При визначенні територіальних (географічних) меж ринку враховувались:

- зв'язки між виробниками азотних мінеральних добрив і споживачами;
- можливості щодо переміщення товару між територіями;
- відсутність бар'єрів для транспортування в межах України;
- можливість збереження рівня якості і споживчих властивостей добрив при зберіганні та транспортуванні.

(112) Враховуючи наведене, територіальними (географічними) межами ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив (продаж товару виробниками або імпортерами) є межі загальнодержавного ринку України.

3.5. Визначення обсягу ринку

(113) Обсяг ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив розглядається як загальний обсяг реалізації всіх вироблених в України та імпортованих видів азотних добрив, за винятком безводного аміаку.

(114) Інформація, отримана Комітетом від Держстату щодо обсягів виробництва, експорту та імпорту азотних мінеральних добрив, а також розрахунок їх загального максимально можливого обсягу реалізації наведено в таблиці 5.

Таблиця 5

Період	Обсяг виробництва в Україні, тис. т	Обсяг експорту з України, тис. т	Обсяг імпорту в Україну, тис. т	Загальний максимально можливий обсяг реалізації в Україні, тис. т
2014 рік	4748,3	2299,64	732,82	3181,5
2015 рік	4161,3	2103,71	976,03	3033,6
2016 рік	4391,1	1811,06	1241,77	3821,8
2017 рік	3008,3	673,74	1744,81	4079,4

(115) Виходячи з наведеного загальний максимально можливий обсяг ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив, який розраховано за формулою: (виробництво) – (експорт) + (імпорт), становив у 2014 році – 3 181,5 тис. тонн, у 2015 році – 3 033,6 тис. тонн, у 2016 році – 3 821,8 тис. тонн, у 2017 році – 4 079,4 тис. тонн.

3.6. *Часові межі ринку*

(116) Відповідно до Методики, часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.

(117) Часові межі товарного ринку визначені з урахуванням цілі розслідування, особливостей товарного ринку та доступності інформації, а також виходячи з того, що ринок протягом цього часу не зазнавав істотних структурних змін.

(118) Отже, часові межі ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив визначаються як 2014 рік, 2015 рік, 2016 рік, 2017 рік.

3.7. *Визначення бар'єрів для вступу на ринок*

(119) Відповідно до Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).

(120) При проведенні дослідження умов вступу на ринок первинної реалізації азотних мінеральних добрив встановлено, що бар'єром, який перешкоджає вступу на ринок, є адміністративний бар'єр – наявність обмежень діяльності суб'єктів господарювання на зазначеному ринку, встановлений органами влади.

(121) За результатами розгляду скарг про порушення та проведення антидемпінгових розслідувань та вимог про проведення переглядів антидемпінгових заходів, поданих ПАТ «Концерн «Стирол», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання «Азот», ПрАТ «Рівнеазот» та ПАТ «Азот» Міжвідомчою комісією з міжнародної торгівлі (далі

– Комісія) проведено антидемпінгові розслідування та прийнято, зокрема, такі рішення.

(122) Рішенням Комісії № АД-315/2014/4421-06 від 01.07.2014 «Про зміну та продовження антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну нітрату амонію (аміачної селітри) походженням з Російської Федерації» встановлено розмір ставки антидемпінгового мита на рівні:

- для експортера ВАТ «Дорогобуж» – 20,51 %;
- для експортера ВАТ «МХК «ЄвроХім» – 36,03 %;
- для інших експортерів та загалом для Російської Федерації – 36,03 %.

(123) 26 березня 2018 року Комісія ухвалила рішення про розширення дії антидемпінгових заходів на імпорт в Україну нітрату амонію (аміачної селітри) походженням з Російської Федерації. Остаточні антидемпінгові заходи змінено таким чином:

- для експортера ПАТ «Дорогобуж» на рівні 29,25 %;
- для інших експортерів та загалом для Російської Федерації – 42,96 %.

(124) Також 27 грудня 2016 року Комісія прийняла рішення № АД-363/2016/4411-05 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну деяких азотних добрив походженням з Російської Федерації», згідно з яким застосовано остаточні антидемпінгові заходи шляхом запровадження справляння остаточного антидемпінгового мита щодо імпорту в Україну карбаміду та КАС:

- виробництва ВАТ «Новомосковська акціонерна компанія «Азот» – 18,78 %;
- виробництва ВАТ «Невинномизький Азот» – 18,78 %;
- виробництва ПАТ «КуйбишевАзот» – 4,19 %;
- виробництва інших виробників у Російській Федерації – 31,84 %.

(125) Відповідно до повідомлення Комісії від 18.02.2017, розміщеного на офіційному сайті Верховної Ради України (адреса: http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0002324-17), Комісія розглянула інформацію, подану Міністерством аграрної політики та продовольства України, та коментарі національного товаровиробника щодо зупинення дії антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну деяких азотних добрив походженням з Російської Федерації та за результатами такого розгляду встановила, що національні інтереси вимагають зупинення дії антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну деяких азотних добрив походженням з Російської Федерації.

(126) Тому рішенням Комісії від 13.02.2017 № АД-365/2017/4411-05 було зупинено дію антидемпінгових заходів, застосованих рішенням Комісії від 27.12.2016 № АД-363/2016/4411-05 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну деяких азотних добрив походженням з Російської Федерації», до 01.07.2017.

(127) Рішенням Комісії від 18.05.2017 № АД-376/2017/4411-05 «Про поновлення дії антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну деяких азотних добрив походженням з Російської Федерації» встановлено розмір ставки остаточного антидемпінгового мита на імпорт в Україну товару (карбамід та КАС) у розмірі 31,84 %.

(128) Крім того, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1147 (зі змінами) «Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з Російської Федерації» заборонено до ввезення на митну територію України азотні мінеральні добрива походженням з Російської Федерації, а саме: сульфат

амонію, суміші нітрату амонію з карбонатом кальцію або іншими неорганічними речовинами, що не є добривами (ВАС).

(129) Отже, на теперішній час діють антидемпінгові заходи щодо імпорту в Україну аміачної селітри, карбаміду та КАС походженням з Російської Федерації, та заборонені до ввезення на митну територію України сульфат амонію та ВАС.

(130) Іншим бар'єром вступу на ринок первинної реалізації азотних мінеральних добрив є економічні обмеження, пов'язані з необхідністю організації промислового виробництва азотних мінеральних добрив та побудови відповідної інфраструктури, що потребує значних капіталовкладень та тривалого часу.

3.8. Розрахунок часток суб'єктів господарювання на ринку

(131) У таблиці 6 наведено інформацію про обсяги реалізації Групою товару, щодо якого досліджується монопольне домінуюче становище на ринку товару та найбільшими вітчизняними виробниками цього товару, а також обсяги реалізації азотних мінеральних добрив іншими учасниками ринку. Вихідними даними для розрахунків є інформація суб'єктів господарювання щодо реалізації добрив на внутрішньому ринку та Держстату.

Таблиця 6

Учасник ринку	**Обсяг реалізації азотних мінеральних добрив, тис. т**			
	2014	**2015**	**2016**	**2017**
ГРУПА	[redacted]			
АТ «Дніпроазот»				
ПАТ «ОПЗ»				
Інші				
Імпортери				

(132) Відповідно до Методики частка суб'єкта господарювання на ринку розраховується за формулою:

$$P_j = Q_j / Q_{PT}\ 100\ \%,$$

де P_j – частка на ринку j-го суб'єкта господарювання;

Q_j – обсяг товарів (товарної групи), що продаються (постачаються, виробляються) або придбаваються (споживаються, використовуються) j-м суб'єктом господарювання;

Q_{PT} – обсяг ринку.

(133) У таблиці 7 наведено інформацію про частки учасників ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив за результатами діяльності протягом 2014 – 2017 років.

Таблиця 7

Учасник ринку	Види добрив	Частка на ринку, %			
		2014	2015	2016	2017
ГРУПА	Аміачна селітра, карбамід, КАС, ВАС	[redacted]			
АТ «Дніпроазот»	Карбамід, КАС				
ПАТ «ОПЗ»	Карбамід				
Інші	Всі види азотних мінеральних добрив, які вироблено в Україні, крім продукції Групи, АТ «Дніпроазот» ПАТ «ОПЗ» та безводного аміаку				
Імпортери	Всі види азотних мінеральних добрив, які імпортовано в Україну, крім безводного аміаку				

(134) Схематичне зображення часток учасників ринку первинної реалізації азотних добрив зображено на рисунку 9.

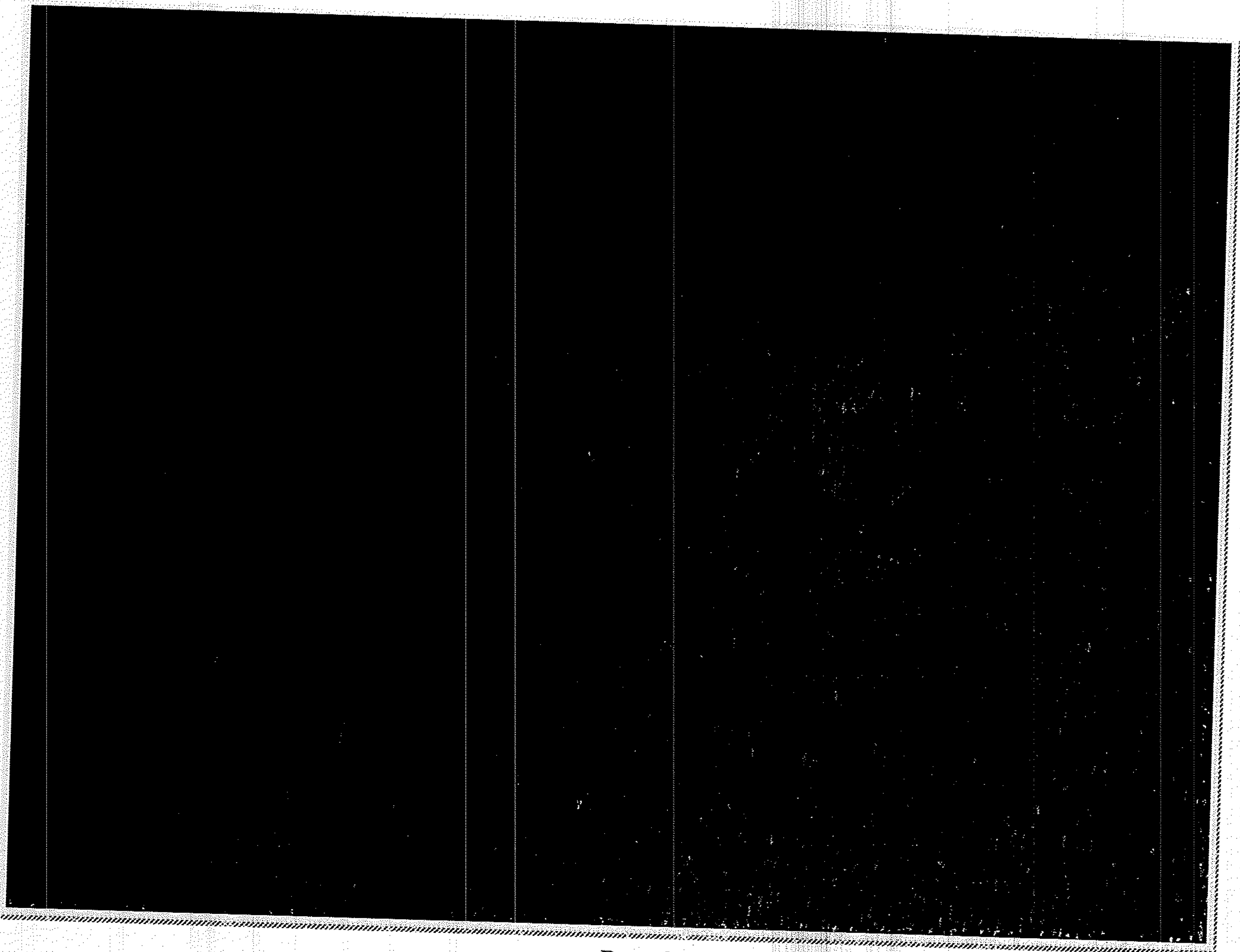

Рис. 9

(135) Виходячи з наведеного частка Групи на ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив у територіальних межах території України становила: у 2014 році – 61,01 %, у 2015 році – 52,40 %, у 2016 році – 55,56 %, у 2017 році – 35,45 %.

(136) Зниження ринкової частки Групи у 2017 році пояснюється зупинкою виробництва добрив заводами Групи в І кварталі 2017 року, яке детально досліджено в розділі 4.2.2 цього рішення.

(137) При цьому Комітет вирахував частку Групи на ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив на основі обсягів реалізації аміачної селітри, карбаміду, КАС та ВАС.

3.9. Встановлення монопольного (домінуючого) становища. Ринкова влада Групи

(138) Частиною першою статті 12 Закону передбачено, що суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:

на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;

не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.

(139) Відповідно до частини другої статті 12 Закону, монопольним (домінуючим) вважається становище суб'єкта господарювання, частка якого на ринку товару перевищує 35 відсотків, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції.

(140) За результатами розслідування у справі встановлено, що Група на ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив протягом 2014 – 2017 років займала монопольне (домінуюче) становище із часткою:

у 2014 році – 61,01 %;

у 2015 році – 52,40 %;

у 2016 році – 55,56 %;

у 2017 році – 35,45 %.

(141) Суб'єкт господарювання не зазнає значної конкуренції, **якщо завдяки своїй ринковій владі має здатність** не допускати, усувати чи обмежувати конкуренцію, зокрема обмежувати конкурентоспроможність інших суб'єктів господарювання, чи **ущемлювати інтереси інших суб'єктів господарювання чи споживачів** (пункт 10.3 Методики).

(142) Виходячи з положень пункту 10.3 Методики та аналізу діяльності Групи у досліджуваний період (2014 – 2017 роки) ринкова влада Групи полягає у:

1) здатності завищувати ціни на добрива і підтримувати їх на рівні, що перевищує рівень цін імпорту, при тому, що саме імпорт є основним конкурентом товару виробництва Групи;

2) здатності скорочувати / обмежувати виробництво та постачання добрив на внутрішній ринок України, у той час, як інші суб'єкти господарювання, які є конкурентами Групи, не здатні компенсувати утворений дефіцит товару на ринку.

(143) Так, через припинення виробництва заводами Групи в березні 2017 року гостро постало питання дефіциту азотних мінеральних добрив, оскільки весняна посівна кампанія в аграріїв – період активного внесення добрив у грунти. За повідомленнями з

відкритих джерел[1], дефіцит аміачної селітри, карбаміду та КАС на 25 березня 2017 року становив 676 тис. тонн; при цьому здійснити імпортні поставки необхідних обсягів вказаних добрив у строки проведення посівних робіт неможливо: максимальні обсяги поставок з РФ (найбільший імпортер) відбулися в лютому 2015 року та становили загалом 210 тис. тонн.

(144) Крім того, порівняно невеликі частки на ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив вітчизняних виробників - конкурентів Групи, а також бар'єри доступу на ринок для імпортерів добрив російського виробництва у вигляді антидемпінгових заходів, застосованих Міжвідомчою комісією з міжнародної торгівлі для аміачної селітри, карбаміду та КАС, також свідчать про те, що Група не зазнавала значної конкуренції у період 2014 – 2017 років.

(145) Виходячи з вищенаведеного, суб'єкт господарювання у складі: ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПАТ «Азот», ПрАТ «Рівнеазот», ТОВ «НФ Трейдінг Україна» протягом 2014 – 2017 років займав монопольне (домінуюче) становище на загальнодержавному ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив.

4. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку

4.1. Епізод 2014 – 2015 років: маніпулювання закупівельними цінами на природний газ

4.1.1. Технологія виробництва аміачної селітри та карбаміду

(146) Пунктом 5.1 розділу 5 ДСТУ 7312:2013 «Національний стандарт України: Сечовина (карбамід). Технічні умови» та пунктом 5.1 розділу 5 ДСТУ 7370:2013 «Національний стандарт України: Амонію натрію (селітра аміачна). Технічні умови» передбачено, що сечовину та нітрат амонію необхідно виробляти відповідно до вимог стандарту згідно з технологічним регламентом, затвердженим встановленим чином, з дотриманням санітарних норм і правил, затверджених Міністерством охорони здоров'я України.

(147) На вимогу Комітету листом від 14.05.2018 № 128/1-Д ДП «Черкаський НДІТЕХІМ» повідомило, що виробництво аміачної селітри та карбаміду повинно бути унормовано в технологічних регламентах на виробництво відповідної продукції, які розробляються та затверджуються керівником підприємства та мають статус нормативних документів.

(148) Листом від 10.05.2018 № 1499 ПрАТ «Рівнеазот» надало Комітету «Постійний технологічний регламент виробництва аміачної селітри» (далі – Технологічний регламент 1), затверджений головою правління Заблудою М.В. та узгоджений з Головним управлінням Державної санітарно-епідеміологічної служби в Рівненській області. Технологічний регламент 1 чинний до 17.09.2023.

(149) Листом від 11.05.2018 № 01/пп-99 ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» надіслало до Комітету «Постоянный техологический регламент № 37 производства аммиачной селитры» (мовою оригіналу) (далі – Технологічний регламент 2), затверджений головою правління Бугаєм Л.С. та узгоджений із Сєвєродонецьким управлінням санітарно-епідеміологічної служби в Луганській області (дійсний до 2025 року) та «Постоянный техологический регламент № 133 производства мочевины (карбамида) цеха по производству мочевины (карбамида)» (мовою оригіналу)

---

[1] Див., напр.: *Дефицит минеральных удобрений: причины и последствия для АПК Украины*, доступно за посиланням: https://latifundist.com/blog/read/1749-defitsit-mineralnyh-udobrenij-prichiny-i-posledstviya-dlya-apk-ukrainy

(далі – Технологічний регламент 3), затверджений головою правління Бугаєм Л.С. та узгоджений із Держпродспоживслужбою в Луганській області (дійсний до 2022 року).

(150) Листом від 11.05.2018 № 402-15-4 ПАТ «Азот» надало Комітету «Постійний технологічний регламент № 45/03-093 виробництва селітри аміачної гранульованої у великому агрегаті АС-67А» (далі – Технологічний регламент 4), затверджений Генеральним директором Ковалем А.А., «Тимчасовий технологічний регламент № 56-03-095 виробництва карбаміду (цеху М-6)» (далі – Технологічний регламент 5) та «Тимчасовий технологічний регламент № 60-3-088 виробництва карбаміду (цеху М-2)» (далі – Технологічний регламент 6).

(151) Відповідно до технологічних регламентів виробництва аміачної селітри, наданих заводами ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПрАТ «Рівнеазот», ПАТ «Азот», однією з перших стадій технологічного процесу виробництва аміачної селітри є нейтралізація азотної кислоти аміаком.

(152) Відповідно до технологічних регламентів виробництва карбаміду, отриманих від заводів ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПАТ «Азот», однією з перших стадій технологічного процесу виробництва карбаміду є реакція взаємодії аміаку з діоксидом вуглецю за певної температури та тиску.

(153) Тобто, аміак є основною сировиною для виробництва азотних мінеральних добрив, зокрема аміачної селітри та карбаміду.

(154) Аміак виготовляється з природного газу.

(155) Листом від 28.10.2016 № 3673 ПрАТ «Рівнеазот» повідомило, що масова частка вартості газу в собівартості виробництва аміачної селітри сягає близько 70 %.

(156) Отже, природний газ є основною сировиною для виробництва аміаку, який є напівфабрикатом для виробництва азотних мінеральних добрив, тому ціна придбання природного газу є визначальною у собівартості виробництва.

4.1.2. Ситуація з вартістю природного газу, який закуповувався підприємствами ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» , ПрАТ «Рівнеазот», ПАТ «Азот» для виробництва аміаку

(157) Враховуючи, що ціна придбання природного газу значно впливає на собівартість виробництва азотних мінеральних добрив заводами-виробниками, було проаналізовану ціни придбання природного газу, який використовувався для потреб виробництва добрив.

(158) Листами Комітету від 18.04.2018 № 126-29/01-4820, № 126-29/01-4821, № 126-29/01-482 на адресу ПрАТ «Рівнеазот», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПАТ «Азот» направлено вимоги стосовно надання інформації щодо обсягів придбання природного газу, який використовувався як сировина для виробництва аміаку, та обсягів реалізованого природного газу іншим суб'єктам господарювання за період з січень 2014 – грудень 2015 року.

(159) Листами від 11.05.2018 № 01/пп-99 ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», від 11.05.2018 № 402-15-4 ПАТ «Азот», від 10.05.2018 № 1499 ПрАТ «Рівнеазот надали запитувану інформацію.

(160) Також було направлено вимоги від 08.06.2018 № 126-29/03-6920 до АТ «Укртрансгаз» та від 11.07.2018 № 126-26-13/01-8486 до НАК «Нафтогаз України», зокрема, щодо обсягів природного газу, який транспортувався / відбирався / подавався газотранспортною системою України учасниками Групи та стосовно розподілу природного газу учасниками Групи за період із січня 2014 по грудень 2015 року.

(161) З інформації з листів від 11.05.2018 № 01/пп-99 ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», від 11.05.2018 № 402-15-4 ПАТ «Азот», від 10.05.2018 № 1499 ПрАТ «Рівнеазот», від 20.06.2018 № 85КТ-90/6 АТ «Укртрансгаз» та листа НАК «Нафтогаз України» від 23.07.2018 № 14-4509/1.2-18, отриманих на вимоги Комітету, встановлено, що між цими суб'єктами господарювання здійснювався перепродаж природного газу.

(162) [redacted]

(163) [redacted]

(164) [redacted]

(165) [redacted]

(166) [redacted]

(167) [redacted]

(168) [redacted]

(169) [redacted]

(170) [redacted]

(171) Отже, у вересні – жовтні 2014 року, січні – квітні 2015 року, жовтні та грудні 2015 року між учасниками Групи здійснювався перепродаж природного газу із завищенням ціни його придбання. Зведені дані щодо обсягів природного газу, які перепродавалися між учасниками Групи із завищенням ціни, наведено в таблиці 8 та відображено схематично на рисунку 10.

Таблиця 8

Узагальнена інформація щодо обсягів природного газу, який перепродавався між ПрАТ «Рівнеазот», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПАТ «Азот»

[redacted]

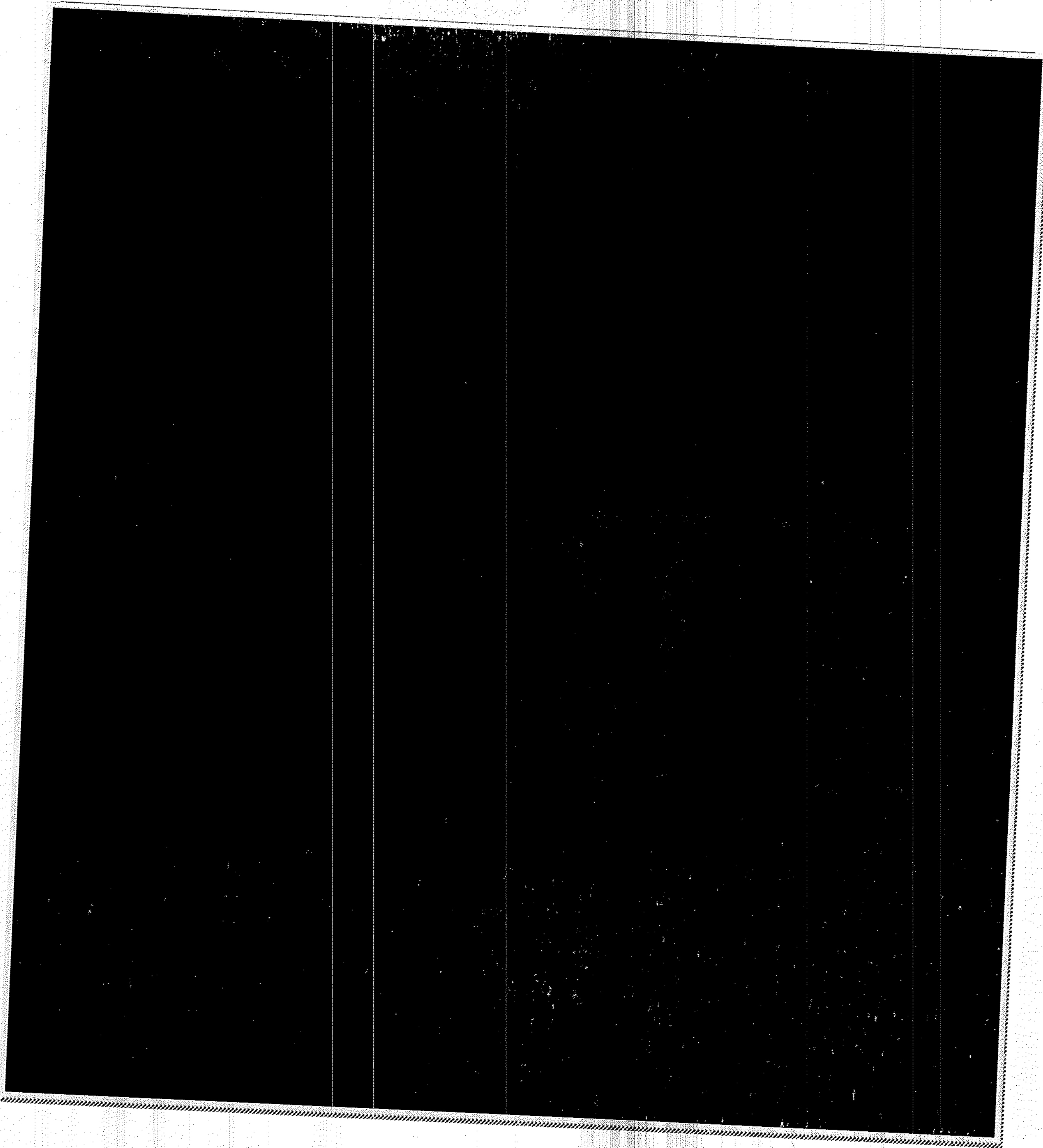
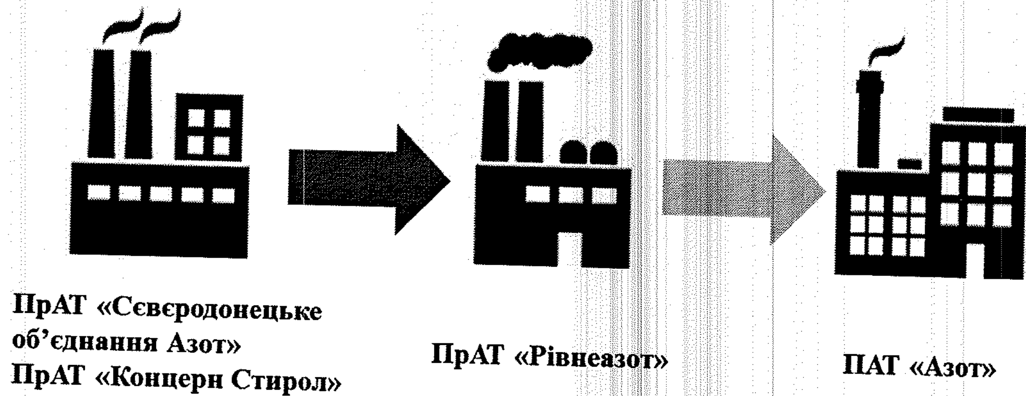

Схема перепродажу природного газу, між учасниками Групи

[redacted]

Рис.10

(172) З даних, наведених у таблиці 8 та зображених на рисунку 10, вбачається, що природний газ, який придбавав учасник Групи – ПрАТ «Рівнеазот» в інших учасників Групи – ПрАТ «Концерн Стирол» або ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», далі реалізовувався учаснику Групи – заводу-виробнику ПАТ «Азот» за ціною, вищою, ніж вона могла б бути за умови придбання природного газу ПАТ «Азот» безпосередньо у ПрАТ «Концерн Стирол» або ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» без залучення ПрАТ «Рівнеазот».

(173) У вересні 2014 року ПАТ «Азот» придбало природний газ за ціною, на 62 % вищою, ніж ціна придбання природного газу ПрАТ «Рівнеазот» у ПрАТ «Концерн Стирол» та/або ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот».

(174) Така ж тенденція до підвищення ціни під час купівлі-продажу природного газу від ПрАТ «Рівнеазот» на користь ПАТ «Азот» простежується і в інші періоди. Так, у жовтні 2014 року різниця між ціною закупівлі та ціною подальшого перепродажу становила 66 %, у грудні 2014 року – 88 %, січні 2015 року – 158 %, лютому 2015 року – 194 %, у березні 2015 року – 178 %, у квітні 2015 року – 147 %, у жовтні та грудні 2015 року – 2 %.

(175) Загалом учасниками Групи у вересні – жовтні 2014 року, січні – квітні 2015 року, жовтні та грудні 2015 року було здійснено перепродаж природного газу між собою обсягом [redacted] який надалі використовувався як сировина у процесі виробництва добрив. При цьому за рахунок переміщень всередині групи собівартість зазначеного обсягу газу зросла на 3,3 млрд грн.

(176) Отже, перепродаж природного газу між суб'єктами Групи призвів до штучного підвищення вартості природного газу та, як наслідок, до збільшення повної собівартості реалізації товару того заводу-виробника – учасника Групи, який був кінцевим споживачем вказаних обсягів природного газу для цілей виробництва добрив.

4.1.3. *Моделювання повної собівартості реалізації аміачної селітри за умов відсутності перепродажу природного газу*

(177) З наявної в Комітеті інформації вбачається, що ПАТ «Азот», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПрАТ «Рівнеазот» у 2014, 2015 роках у найбільших обсягах здійснювали виробництво аміачної селітри.

(178) [redacted]

(179)

(180)

(181) Враховуючи обсяги виробництва аміачної селітри, а також той факт, що саме ПАТ «Азот» було найбільшим виробником вказаного виду добрив у 2014 – 2015 роках, у процесі розслідування справи проведено моделювання собівартості реалізації аміачної селітри виробництва ПАТ «Азот», яка могла б існувати, якщо суб'єкти господарювання – учасники Групи не здійснював б перепродажу природного газу. Розрахункові дані наведені в додатку до цього рішення.

(182) Листами від 27.08.2015 № 301-58/37-2399 та від 28.10.2016 № 301-04-06/05-2305 ПАТ «Азот» надіслало на адресу Комітету фактичні калькуляції вартості аміачної селітри за 2014 – 2015 роки.

(183) Слід зазначити, що відповідно до зазначених вище листів, до фактичної собівартості аміачної селітри виробництва ПАТ «Азот» включено у тому числі такі статті витрат: виробничу собівартість (до якої враховано, зокрема, витрати на сировину, напівфабрикати, енерговитрати, зарплату з нарахуваннями, витрати на утримання та експлуатацію, загальновиробничі витрати), загальновиробничі нерозподілені витрати,

адміністративні витрати та витрати на збут. Тобто, розрахунки, наведені в калькуляціях ПАТ «Азот», є повною собівартістю реалізованої аміачної селітри.

(184) При цьому в калькуляційних картках собівартості реалізації аміачної селітри ПАТ «Азот» відсутня стаття «природний газ», оскільки він є сировиною для аміаку, який і відображається в калькуляціях відповідної продукції, тому було розраховано кількісний коефіцієнт виходу аміаку з природного газу.

(185) Листом від 11.05.2018 № 402-15-4 ПАТ «Азот» повідомило Комітету фактичні обсяги спожитого природного газу на виробництві азотних добрив, зокрема, обсяг аміаку, який було отримано з природного газу в 2014 – 2015 роках.

(186) За допомогою математичних розрахунків на підставі калькуляцій, наданих ПАТ «Азот» листами від 27.08.2015 № 301-58/37-2399 та від 28.10.2016 № 301-04-06/05-2305 за період 2014 – 2015 років, встановлено кількісний коефіцієнт виходу аміаку з природного газу при виробництві аміачної селітри для ПАТ «Азот» (далі – Коефіцієнт). Тобто, Коефіцієнт вказує необхідну кількість природного газу (1 000 $м^3$) для виробництва 1 тонни аміаку.

(187) [redacted]

(188) [redacted]

(189) Калькуляційні картки фактичної собівартості аміачної селітри, які ПАТ «Азот» надало на вимогу Комітету, містять щомісячні норми витрат аміаку на виробництво аміачної селітри у 2014 – 2015 роках, які і були враховані при проведенні моделювання.

(190) Як вбачається з листа ПАТ «Азот» від 11.05.2018 № 402-15-4, виробництво аміаку з квітня 2014 по грудень 2015 року здійснювалося з природного газу, закупленого в інших суб'єктів господарювання, зокрема в ПрАТ «Рівнеазот». Зазначене підтверджується інформацією з листа НАК «Нафтогаз України» від 23.07.2018 № 14-4509/1.2-18, в якому зазначено, що підняття природного газу ПАТ «Азот» з підземних газових сховищ відбувались у січні – березні 2014 років.

(191) Після проведення порівняння фактичної та змодельованої собівартості реалізації аміачної селітри (за умови придбання природного газу ПАТ «Азот» безпосередньо у ПрАТ «Концерн «Стирол» або ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот») встановлено, що повна змодельована собівартість реалізації аміачної селітри ПАТ «Азот» була б *нижчою*, а саме: у вересні 2014 року – була б меншою на 11 %, у жовтні 2014 року – на 8 %, у грудні 2014 року – на 20 %, у січні 2015 року – на 33 %, у лютому – на 35 %, у березні 2015 року – на 36 %, у квітні 2015 року – на 14 %.

(192) Лише в жовтні та грудні 2015 року змодельована собівартість аміачної селітри є вищою за фактичну собівартість на 1 %.

(193) Отже, перепродаж природного газу між учасниками Групи має ознаки *внутрішньогрупового маніпулювання вартістю основної сировини – природного газу*, що призвело до необґрунтованого рівня витрат підприємства на виробництво товару, а саме до встановлення необґрунтованого рівня собівартості продукції, яку виробляв

---

[2] Інформація міститься на диску, наданому листом від 11.05.2018 № 402-15-4, у папці «Регламент», додаток 6.

завод, та до штучного завищення вартості реалізації готової продукції на внутрішній ринок.

4.1.4. Ущемлення інтересів суб'єктів господарювання – покупців добрив

(194) Від початку та в процесі розслідування справи до Комітету з різних джерел надходила інформація стосовно надмірно високих цін реалізації на внутрішньому ринку України добрив, які виробляють заводи – учасники Групи, та про шкоду, якої зазнають кінцеві покупці добрив – українські аграрні підприємства внаслідок несправедливого (на їх думку) ціноутворення.

(195) З огляду на надзвичайну важливість аграрного сектору для економічного становища держави та критичне значення азотних мінеральних добрив для нормального функціонування сфери землеробства в Україні, особлива увага під час розслідування приділялася ціновій поведінці Групи, зокрема, щодо складових та формування собівартості виробництва та умов реалізації добрив на внутрішній ринок.

(196) [redacted]

(197) [redacted]

(198) [redacted]

(199) [redacted]

(200) Тому ціна реалізації ТОВ «НФ Трейдінг Україна» аміачної селітри на внутрішній ринок є ціною реалізації Групою цього товару на ринок первинної реалізації азотних мінеральних добрив.

(201) У зв'язку з цим, Комітетом було проаналізовано ціну реалізації аміачної селітри ТОВ «НФ Трейдінг Україна» на внутрішній ринок у 2014 – 2015 роках, тобто у періоди, коли учасники Групи перепродавали один одному природний газ, та проведено порівняння змодельованої, фактичної собівартості реалізації та середньозваженої ціни реалізації аміачної селітри (див. рис. 11).

(202) Також було розраховано різницю між змодельованою собівартістю реалізації аміачної селітри ПАТ «Азот» та середньозваженою ціною реалізації аміачної селітри ТОВ «НФ Трейдінг Україна» (див. табл. 9).

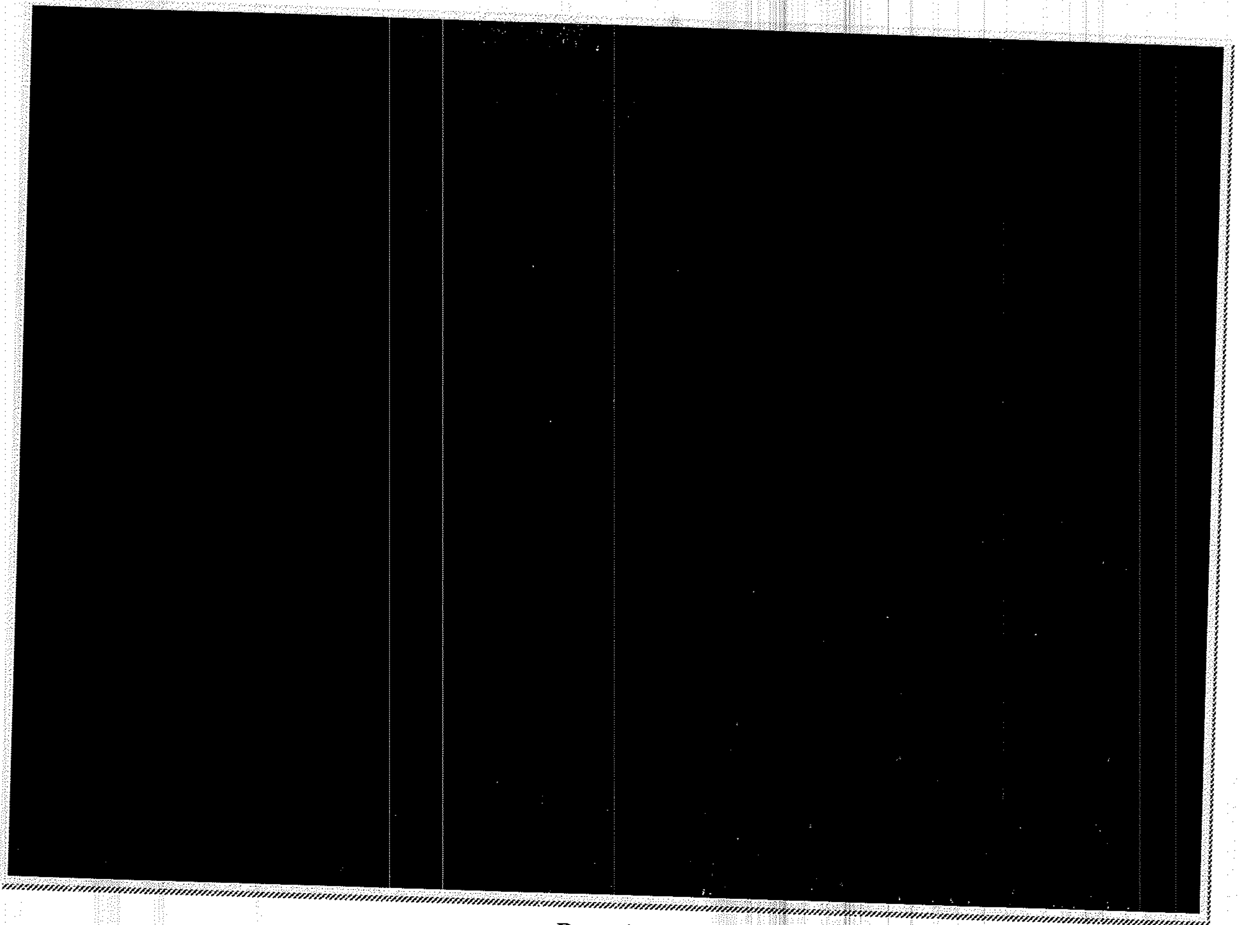

[redacted]

Рис. 11

Таблиця 9

Аналіз різниці між змодельованою собівартістю реалізації аміачної селітри ПАТ «Азот» та середньозваженою ціною реалізації аміачної селітри ТОВ «НФ Трейдінг Україна» у період перепродажу природного газу між учасниками Групи

Період	Обсяги виробництва ПАТ «Азот» аміачної селітри, т	Змодельована собівартість реалізації аміачної селітри ПАТ «Азот», грн/т	Середньозважена ціна реалізації аміачної селітри ТОВ «НФ Трейдінг Україна» на внутрішній ринок, грн/т	Різниця змодельованої собівартості реалізації аміачної селітри виробництва ПАТ «Азот» та середньозважена ціна реалізації ТОВ «НФ Трейдінг Україна»	
				грн/т	%
Вер.14	[redacted]				
Жов.14					
Гр.14					
Січ.15					
Лют.15					
Бер.15					
Кві.15					
Жов.15					
Гр.15					

(203) Графік, наведений на рисунку 11, показує, що середньозважена ціна реалізації аміачної селітри виробництва ПАТ «Азот» на внутрішній ринок була вищою за повну собівартість реалізації аміачної селітри, розрахованої заводами-виробниками (крім лютого 2015 року).

(204) Водночас із рисунка 11 чітко вбачається, що змодельована собівартість реалізації аміачної селітри є **значно нижчою**, ніж фактична собівартість реалізації аміачної селітри.

(205) З таблиці 9, в якій відображено дані за період часу, коли між учасниками Групи здійснювались маніпуляції з перепродажем природного газу, вбачається, що у відсотковому вираженні різниця між змодельованою повною собівартістю та середньозваженою ціною реалізації аміачної селітри в періоди перепродажу газу між учасниками Групи становила від 13 % до 60 %.

(206) Отже, **дії учасників Групи, пов'язані з перепродажем один одному природного газу, який використовувався для виробництва добрив, призвели до встановлення необґрунтовано завищеної ціни реалізації товару на внутрішній ринок Групою.**

(207) [redacted]

(208)

(209) Тобто, ціна реалізації добрив на внутрішній ринок з боку ТОВ «НФ Трейдінг Україна» формувалася з вартості їх придбання та торговельної надбавки товариства.

(210) Отже, вартість реалізації ТОВ «НФ Трейдінг Україна» аміачної селітри на внутрішній ринок могла б бути нижчою за умови формування собівартості реалізації продукції заводом-виробником без вчинення дій, що мали ознаки маніпулювання із закупівельною ціною природного газу (перепродаж природного газу між учасниками Групи).

(211) З вищенаведеного вбачається, що дії Групи, які мали ознаки маніпулювання із закупівельною ціною природного газу, що використовувався для виробництва добрив кінцевим покупцем природного газу – заводом (учасником Групи), могли призвести до завищення собівартості реалізації аміачної селітри від 8 % до 36 % у період вересень – жовтень 2014, грудень 2014 – квітень 2015 року.

(212) З метою моделювання впливу завищення собівартості аміачної селітри ПАТ «Азот» на ціни реалізації проаналізовано період грудень 2014 – квітень 2015 року[3]. За даними таблиці 9 розраховано середньозважену різницю повної собівартості аміачної селітри виробництва ПАТ «Азот» та реалізації ТОВ «НФ Трейдінг Україна» (далі – «націнку Групи»), яка становить [redacted]

(213) Оскільки ціна реалізації добрив на внутрішній ринок з боку ТОВ «НФ Трейдінг Україна» формувалася з вартості їх придбання та торгівельної надбавки товариства, та за припущення, що всі інші чинники впливу на ціноутворення, крім собівартості, є

[3] Для аналізу обрано період, в якому протягом 5 місяців поспіль відбувалися внутрішні переміщення газу між заводами Групи, що мали вплив на собівартість сульфату амонію.

незмінними, застосування «націнки Групи» до змодельованої собівартості аміачної селітри виробництва ПАТ «Азот» наведено в таблиці 10.

Таблиця 10

Аналіз впливу завищення собівартості аміачної селітри ПАТ «Азот» на вартість реалізації, грудень 2014 – квітень 2015 року

[redacted]

(214) Отже, дані таблиці 10 свідчать, що на прикладі реалізації аміачної селітри виробництва ПАТ «Азот» протягом грудня 2014 – квітня 2015 року, маніпулювання вартістю придбання природного газу та відповідне завищення собівартості виготовленої продукції **призвело до завищення вартості реалізації Групою аміачної селітри на внутрішній ринок у сумі понад 500 млн грн**.

(215) Звертаємо увагу, що модель собівартості реалізації продукції було розраховано на прикладі виробництва аміачної селітри ПАТ «Азот», проте схожі дії Відповідача стосовно перепродажу природного газу між заводами-виробниками Групи простежуються і під час виробництва карбаміду, а також під час виробництва аміачної селітри ПрАТ «Рівнеазот».

(216) Ураховуючи зазначені результати моделювання собівартості аміачної селітри та її вплив на вартість реалізації кінцевої продукції покупцям, зважаючи на те, що природний газ є основною сировиною для виробництва всіх без винятку видів азотних мінеральних добрив, а його вартість є визначальною у собівартості добрив, штучне завищення, внаслідок перепродажу між учасниками Групи, вартості природного газу могло призвести до завищення ціни реалізації добрив для їх покупців.

(217) Отже, дії Групи, які полягали у внутрішньогруповому маніпулюванні в період вересень – жовтень 2014 року, грудень 2014 року – квітень 2015 року та жовтень, грудень 2015 року закупівельними цінами природного газу для виробництва азотних мінеральних добрив шляхом його перепродажу між учасниками Групи, у результаті чого формувалася штучно завищена собівартість виробництва добрив, могли призвести (а у випадку реалізації ПАТ «Азот» аміачної селітри – фактично призвели) до завищення ціни реалізації добрив на внутрішній ринок, що могло призвести до ущемлення інтересів покупців добрив.

4.1.5. Неможливість маніпулювання цінами на природний газ за умов існування значної конкуренції на ринку

(218) Відповідно до абзацу другого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції, економічна конкуренція (конкуренція) - змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначати умови обороту товарів на ринку.

(219) Отже, основна риса ринкового механізму полягає в тому, що він дозволяє найбільш ефективно встановити баланс між попитом та пропозицією за рахунок формування справедливої ціни на товари чи послуги за конкретних умов та певного часового періоду.

(220) Тому конкуренцію можна визначити як стан ринку, коли незалежні продавці товарів (послуг) змагаються за покупців, пропонуючи їм кращу ціну або якість товарів, або комбінацію різних факторів, що можуть становити цінність для споживачів.

(221) Основними методами конкурентної боротьби є:

– *цінова конкуренція*, яка полягає в тому, що продавці можуть пропонувати свій товар чи послуги за ціною, нижчою, ніж у конкуруючих підприємств;

– *нецінова конкуренція*, яка включає диференціацію схожих товарів на підставі пропозиції інших чи додаткових якостей, дизайну, підвищеної фізичної витривалості в користуванні тощо.

(222) Розслідуванням встановлено, що у 2014 – 2015 роках основними конкурентами Групи на ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив були імпортери добрив, оскільки частки імпорту становили 23,50 % та 32,17 % відповідно, у той час як частки вітчизняних виробників-конкурентів Групи загалом не перевищували 14,25 % і 15,43 %.

(223) Частка імпорту з Російської Федерації у період 2014 – 2015 років у загальній структурі імпорту становила 93,1 % і 81,2 % відповідно.

(224) Рішеннями Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі від 01.07.2014 № АД-315/2014/4421-06 «Про зміну та продовження антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну нітрату амонію (аміачної селітри) походженням з Російської Федерації» та від 27.12.2016 № АД-363/2016/4411-05 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну деяких азотних добрив походженням з Російської Федерації» було застосовано остаточні антидемпінгові заходи щодо таких видів азотних мінеральних добрив, як аміачна селітра, карбамід та КАС.

(225) При цьому, відповідно до положень частини першої статті 2, пункту 26 статті 1 Закону України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», цей Закон застосовується щодо імпорту товару, який є об'єктом демпінгу, якщо такий імпорт заподіює шкоду національному товаровиробнику *подібного товару*; *товар подібний* – ідентичний товар, тобто схожий за всіма характеристиками на товар, що є об'єктом розслідування, або, у разі відсутності цього товару, інший товар, що не є схожим за всіма характеристиками, але має показові ознаки, що є дуже подібними до характерних ознак товару, який є об'єктом розслідування.

(226) З інформації, наданої науково-дослідним інститутами та зазначеної у таблиці 2, вбачається, що основні фізичні, технологічні та експлуатаційні характеристики окремих видів добрив є стандартними для кожного виду, тому не можуть змінюватися конкретним виробником.

(227) Отже, кожний вид азотних мінеральних добрив, який виробляє Група, є ідентичним за своїми характеристиками з том же видом добрив інших вітчизняних виробників, а також з імпортованим в Україну.

(228) Наприклад, аміачна селітра виробництва Групи є подібною до аміачної селітри походженням із Російської Федерації, а карбамід, який виробляє Група, є подібним до карбаміду виробництва ПАТ «ОПЗ», АТ «Дніпроазот» чи аналогічного товару походженням із Російської Федерації.

(229) Так само аналогічними є способи реалізації товару за видом пакування: насипом, у мішках чи біг-бегах.

(230) Виходячи з викладеного суб'єкти господарювання, які діяли на ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив у 2014 – 2015 роках, конкуруючи між собою, не змогли б здобувати переваг над іншими суб'єктами господарювання завдяки пропозиції додаткових якостей чи інших будь-яких більш привабливих для покупців характеристик товару, оскільки товари різних виробників є фактично ідентичними.

(231) Тому єдиним дієвим методом конкурентної боротьби на вказаному ринку як у досліджуваний період, так і на сьогодні є **цінова конкуренція**.

(232) Водночас, як було встановлено під час розслідування, у 2014 – 2015 роках Група, займаючи монопольне становище на ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив та не зазнаючи значної конкуренції на цьому ринку, своїми діями, які полягали в маніпулюванні закупівельними цінами природного газу для виробництва добрив шляхом його перепродажу між учасниками Групи, штучно завищувала собівартість виробництва добрив, що призводило до встановлення необґрунтовано завищених цін реалізації цього товару на внутрішній ринок України.

(233) Застосування моделювання повної собівартості реалізації аміачної селітри за умов відсутності перепродажу природного газу як способу доведення порушення з боку монополіста засвідчило, що ціни реалізації добрив, які виробляла Група, могли б бути нижчими, ніж фактичні.

(234) Отже, якщо б на ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив існувала значна конкуренція, основною перевагою в якій, як було описано вище, є саме нижча ціна товару, Група мала б докладати економічних зусиль для зменшення собівартості виробництва добрив на заводах, що дозволило б запропонувати товар покупцям за ціною, дешевшою, ніж у конкурентів.

(235) Тобто, за умов існування значної конкуренції на ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив у період 2014 – 2015 років для суб'єктів господарювання – учасників Групи ***було б неможливим (економічно недоцільним)*** маніпулювання закупівельними цінами природного газу як основної сировини для виробництва азотних мінеральних добрив шляхом його перепродажу між учасниками Групи, оскільки такі дії, штучно підвищуючи собівартість виробництва добрив, призвели б до неконкурентоспроможності готової продукції (добрив) на внутрішньому ринку.

4.2. Епізод січень – липень 2017 року: зупинення виробництва добрив

4.2.1. Обставини зупинення Групою виробництва добрив

(236) Згідно з інформацією, наданою ТОВ «НФ Трейдінг Україна» листом від 24.07.2018 № 24/07/2018-1, ТОВ «НФ Трейдінг Україна» протягом 2016 – 2017 роках здійснювало реалізацію азотних мінеральних добрив, зокрема аміачної селітри, карбаміду, карбамідно-аміачної суміші, вапняно-аміачної суміші, на підставі укладених договорів за умови попередньої оплати близько 170 суб'єктам господарювання (далі – Покупці).

(237) ТОВ «НФ Трейдінг Україна» є фактично комерційним підрозділом Групи, який самостійно не виробляє Добрива, але закуповує їх у заводів-виробників, що входять до складу Групи: ПАТ «Азот», ПрАТ «Рівнеазот» та ПрАТ «Северодонецьке об'єднання «Азот» (далі – Заводи) (*див. пункти 196 – 199 цього рішення*).

(238) Дані щодо взаєморозрахунків між Покупцями та Групою через ТОВ «НФ Трейдінг Україна» наведено в таблиці 11.

Таблиця 11

[redacted]

(239) У березні 2017 року, за наявності передплати за добрива, отриманої Групою від Покупців на підставі укладених договорів купівлі-продажу, і, відповідно, фактичної заборгованості Групи перед Покупцями з поставки готової продукції на суму близько 2,5 млрд грн, усі Заводи Групи майже одночасно припинили виробництво азотних мінеральних добрив, що призвело до практично повного припинення поставок азотних мінеральних добрив Покупцям у квітні – червні 2017 року (див. рис. 12).

(240) Окремо слід відзначити, що час зупинення поставок Покупцям азотних мінеральних добрив припав на період початку весняно-польових робіт (який зазвичай триває з березня по травень), під час якого потреба у добривах є найвищою.

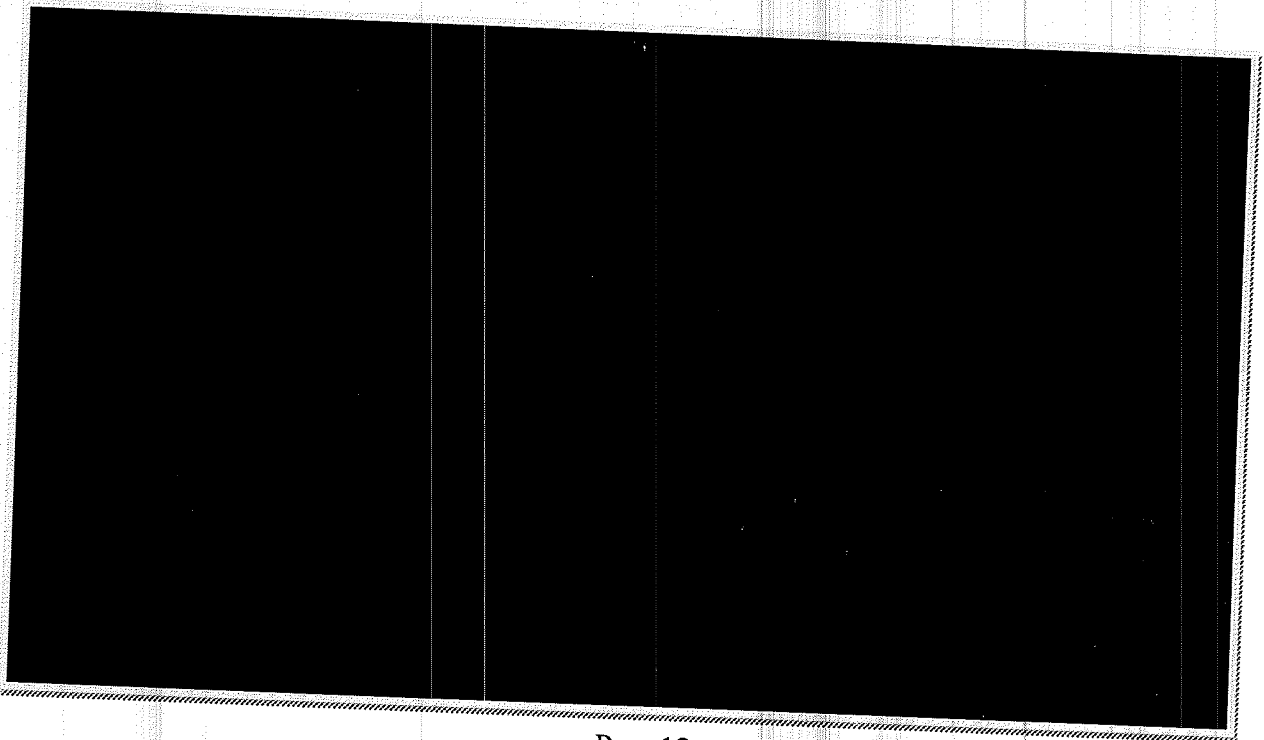

Рис. 12

(241) Зупинка виробництва Добрив пов'язана з відключенням від газопостачання з боку ПАТ «Укртрансгаз».

(242) ПАТ «Укртрансгаз» у листі від 11.05.2018 № 61-КТ-64/6-001 навело такі підстави відключення газопостачання:

- ПАТ «Азот»: 07.03.2017 припинено газопостачання шляхом закриття крана на ГРС. Згідно з повідомленням про припинення (обмеження) газопостачання № 2335/24 від 28.02.2017, газопостачання припинено у зв'язку із значною заборгованістю ПАТ «Азот» за отримані послуги з транспортування за лютий 2017 року; відсутністю авансового платежу за березень 2017 року та підтверджених обсягів природного газу на березень 2017 року для виробничих потреб ПАТ «Азот»;
- ПрАТ «Рівнеазот»: 07.03.2017 припинено газопостачання шляхом закриття крана на ГРС. Згідно з повідомленням про припинення (обмеження) газопостачання № 447 від 28.02.2017, газопостачання припинено у зв'язку з відсутністю підтверджених обсягів природного газу на березень 2017 року для виробничих потреб ПрАТ «Рівнеазот»;
- ПрАТ «Северодонецьке об'єднання «Азот»: 06.03.2017 припинено газопостачання шляхом закриття крана на ГРС. Згідно з повідомленням про припинення (обмеження) газопостачання № 537/06 від 28.02.2017, газопостачання припинено у зв'язку з несвоєчасним погашенням заборгованості ПрАТ «Северодонецьке об'єднання «Азот» та стійкою тенденцією до зростання такої заборгованості.

(243) Як свідчать наявні дані (наведені нижче в таблиці 12), протягом 6 місяців до лютого 2017 року розрахунки Заводів з ПАТ «Укртрансгаз» здійснювалися здебільшого вчасно, без виникнення суттєвої заборгованості. Проте в лютому 2017 року всі три Заводи синхронно не здійснили оплату, що призвело до кредиторської заборгованості перед ПАТ «Укртрансгаз» на 28.02.2017 у сумі близько [redacted]

Таблиця 12

Період	Сальдо, грн («+» дебіторська заборгованість, «-» кредиторська заборгованість)			
	ПрАТ «Северодонецьке об'єднання «Азот»	ПрАТ «Рівнеазот»	ПАТ «Азот»	Всього по Заводах Групи
31.08.2016	[redacted]			
30.09.2016				
31.10.2016				
30.11.2016				
31.12.2016				
31.01.2017				
28.02.2017				
31.03.2017				
30.04.2017				
31.05.2017				
30.06.2017				

(244) Оплату в лютому 2017 року не було здійснено, незважаючи на те, що на банківських рахунках принаймні двох Заводів: ПАТ «Азот» та ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання «Азот», наприкінці лютого 2017 року було достатньо коштів для повної оплати послуг із газопостачання, про що свідчать дані оборотно-сальдових відомостей рахунок 311 (поточні рахунки в національній валюті), наведені в таблиці 13.

Таблиця 13

Заводи	Наявність коштів на 28.02.2017, грн	Заборгованість перед ПАТ «Укртрансгаз» на 28.02.2017, грн
ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання «Азот»	[redacted]	
ПрАТ «Рівнеазот»		
ПАТ «Азот»		
Всього по трьох заводах Групи		

(245) Отже, сума коштів, наявних на рахунках трьох Заводів Групи, **у півтора разу перевищувала** суму кредиторської заборгованості за газопостачання перед ПАТ «Укртрансгаз» на 28.02.2017.

(246) **При цьому, незважаючи на ключову важливість безперебійних поставок газу для виробництва добрив, для вчасної оплати за послуги з газопостачання Заводами не були використані ані наявні обігові кошти, ані фінансові можливості інших підприємств Групи, ані кредитні банківські ресурси.**

(247) [redacted]

[redacted]

(248) Дані про наявність природного газу у заводів на зберіганні в підземних сховищах газу ПАТ «Укртрансгаз» протягом липня 2016 – грудня 2017 року наведені в таблиці 14.

Таблиця 14

ПАТ «Азот» тис. м. куб.	ПАТ «Рівнеазот» тис .м. куб.	ПрАТ «Северодонецьке об'єднання «Азот» тис. м. куб.	Всього заводи Групи, тис. м куб.
[redacted]			

(249) При цьому з наявного у Групи обсягу газу [redacted] який протягом періоду зупинення виробництва Заводами добрив зберігався у ПСГ ПАТ «Укртрансгаз», можна було б виробити орієнтовно 888 789 тонни аміачної селітри або 326 628 тони карбаміду[4]. Враховуючи, що Групою у 2016 році було вироблено 1 401 521 тонну аміачної селітри та 554 581 тонну карбаміду (тобто [redacted] виробництва аміачної селітри або карбаміду протягом принаймні 7 місяців.

4.2.2. Зупинення виробництва добрив Заводами – учасниками Групи

(250) Вимогами Комітету до ПАТ «Азот» (від 14.08.2018 № 143-26.13/01-10348), ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання «Азот» (від 14.08.2018 № 143-26.13/01-10350) та ПАТ «Рівнеазот» (від 14.08.2018 № 143-26.13/01-10349) було запропоновано надати інформацію, зокрема:

- яких заходів ужили Заводи щодо недопущення відключення природного газу, з моменту отримання відповідного повідомлення про відключення та фактичного відключення;
- зазначити, на підставі яких умов та яких заходів було вжито Заводами для відновлення газопостачання.

Інформацію пропонувалось надати з відповідним обґрунтуванням та підтвердними документами.

(251) У відповідь на ці вимоги Комітету Заводи надали таку інформацію:

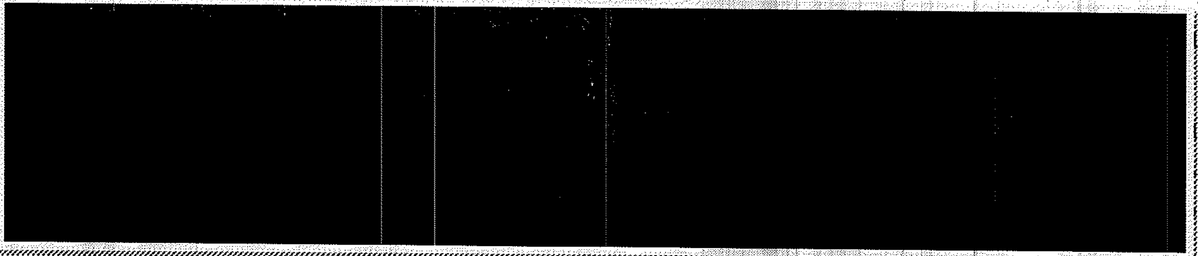
(252) [redacted]

[4] Розрахунок здійснено відповідно до інформації, наданої Групою, що міститься в матеріалах справи.

(253) [redacted]

(254)

(255)

(256) [redacted]

(257) Аналіз наданої Заводами інформації дає підстави вважати, що Заводи, знаючи про ризик відключення від газопостачання через накопичену ними кредиторську заборгованість, не вживали дієвих заходів щодо недопущення відключення. Заходи, фактично вжиті Заводами, мали обмежений та формальний характер, не могли запобігти відключенню і, відповідно, повному зупиненню Заводами виробництва азотних мінеральних добрив.

(258) Після відключення на початку березня 2017 року Заводи не вживали жодних заходів для поновлення газопостачання та, відповідно, відновлення виробництва щонайменше до червня 2017 року. Як наслідок, газопостачання (і виробництво добрив) на ПАТ «Азот» та ПАТ «Рівнеазот» було відновлено лише за 4 місяці, на ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання «Азот» – за 6 місяців з дати відключення.

(259) Отже, Заводи не надали Комітету суттєвих доказів, які б свідчили про вжиття ними дієвих заходів щодо:

- недопущення відключення газопостачання (а відповідно, і неминучого зупинення виробництва);
- пошуку альтернативних джерел купівлі газу на ринку;
- якнайшвидшого відновлення газопостачання та відновлення виробництва.

(260) Так само Групою не наведено жодних об'єктивних обставин, які б зумовлювали бездіяльність Заводів, на яких повністю зупинилося виробництво добрив, у питанні відновлення газопостачання або принаймні продовження виробництва з використанням наявних обсягів природного газу, що зберігалися у ПСГ ПАТ «Укртрансгаз».

(261) Слід окремо зазначити, що зупинці Заводів Групи передували такі події:

- 23 січня 2017 року Міністерство аграрної політики та продовольства України направило до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі МКМТ звернення щодо тимчасового призупинення дії антидемпінгових заходів на період весняно-польових робіт;
- 13 лютого 2017 року дію антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну російського КАСу та карбаміду було призупинено.

(262) Отже, після одержання Групою від Покупців передплати за добрива в розмірі [redacted] за наявності достатніх коштів на банківських рахунках, Заводи в лютому 2017 року одночасно зупинили оплату ПАТ «Укртрансгаз» за природний газ, що в березні 2017 року призвело до відключення Заводів від газопостачання, та одночасно зупинили виробництво добрив, незважаючи на наявність у Групи обсягів природного газу у ПСГ, достатніх для продовження виробництва протягом щонайменше кількох місяців, не вживаючи дієвих, доступних для Заводів заходів для запобігання відключенню та поновлення газопостачання, а потім одночасно (в один день – 13.06.2017) погасили заборгованість перед ПАТ «Укртрансгаз» для відновлення газопостачання ПрАТ «Рівнеазот» та ПАТ «Азот» (найбільшими виробниками азотних мінеральних добрив у складі Групи) і в один день (05.07.2017) відновили на цих Заводах виробництво добрив.

(263) **Зважаючи на одночасність (синхронність) дій Заводів, що призвели до зупинення виробництва, та відсутність будь-яких об'єктивних причин для таких дій (навпаки, наявність достатніх коштів та запасів природного газу у ПСГ свідчили про можливість уникнення такого зупинення), усі зазначені вище обставини в сукупності дають підстави для висновку про спланований та скоординований характер дій (бездіяльності) Групи щодо зупинення виробництва азотних мінеральних добрив**.

(264) Подібні дії (бездіяльність) Групи, що мали наслідком повне зупинення виробництва й поставки Покупцям азотних мінеральних добрив у період весняно-польових робіт, беручи до уваги прийняту від Покупців попередню оплату за добрива, на конкурентному ринку неминуче призвели б до зобов'язання Групи відшкодувати завдані Покупцям збитки та в перспективі могли б мати наслідком повне усунення з ринку Групи як виробника та продавця добрив, а відтак були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

4.2.3. Завдання шкоди Покупцям внаслідок зупинення виробництва добрив

(265) Унаслідок одночасної несплати заводами Групи за поставки природного газу, що призвело до зупинення газопостачання (незважаючи на одержані Групою від Покупців суми передплати за добрива та наявність достатніх коштів на рахунках Заводів), зупинення виробництва азотних мінеральних добрив (незважаючи на наявні обсяги природного газу Групи, що зберігався у ПСГ ПАТ «Укртрансгаз»), у квітні – червні 2017 року та невжиття заходів щодо відновлення виробництва за наявності також можливості призвели до того, що Група практично повністю припинила поставки азотних мінеральних добрив Покупцям і тривалий час (протягом 4 місяців) їх не поновлювала.

(266) Такі дії Групи, які мають ознаки заздалегідь спланованих, призвели до недопоставки азотних мінеральних добрив Покупцям, які внесли попередню плату Групі (в особі ТОВ «НФ Трейдінг») за добрива, під час весняно-польового сезону, а відтак могли завдати шкоди принаймні 170 іншим суб'єктам господарювання – Покупцям.

(267) Також не можна не відзначити, що такі дії Групи саме під час весняно-польового сезону призвели до ажіотажу на ринку та, як наслідок, до посилення ринкової влади Групи в цілому.

5. Висновки щодо кваліфікації порушень

(268) Відповідно до статті 13 Закону, зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку. Зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку, зокрема, визнається: 1) встановлення таких цін чи інших умов придбання або реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку; 4) обмеження виробництва, ринків або технічного розвитку, що завдало чи може завдати шкоди іншим суб'єктам господарювання, покупцям, продавцям.

(269) Дії Групи як єдиного суб'єкта господарювання у складі: ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот», ПАТ «Азот», ПрАТ «Рівнеазот», ТОВ «НФ Трейдінг Україна», які полягали у внутрішньогруповому маніпулюванні протягом 2014 – 2015 років закупівельними цінами природного газу, у результаті чого формувалася штучно завищена собівартість виробництва азотних мінеральних добрив, унаслідок чого

могли завищуватися ціни реалізації добрив на внутрішній ринок, що могло призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання - покупців, що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку, є зловживанням монопольним (домінуючим) становищем, передбаченим пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(270) Дії Групи як єдиного суб'єкта господарювання у складі ПАТ «Азот», ПрАТ «Рівнеазот» та ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» та ТОВ «НФ Трейдінг», який у 2017 році займав монопольне (домінуюче) становище на ринку первинної реалізації азотних добрив, що полягали в одночасному, за відсутності об'єктивних причин, зупиненні ПАТ «Азот», ПрАТ «Рівнеазот» та ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» у березні 2017 року виробництва добрив, а у також невжитті протягом 4 місяців доступних для них заходів для поновлення виробництва, що призвело до непоставки Покупцям азотних мінеральних добрив під час весняно-польового сезону, незважаючи на здійснену Покупцями передплату за добрива, становлять зловживання монопольним (домінуючим) становищем, передбачене пунктом 4 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді обмеження виробництва, що може завдати шкоди іншим суб'єктам господарювання (покупцям).

6. Заперечення Відповідача та їх спростування

(271) Листом від 15.07.2019 № 15/072019 (вх. № 15.07.2019 № 8-01/615-кі) уповноваженим представником Гольченком І.О. від ТОВ «НФ Трейдінг Україна», ПАТ «Азот», ПрАТ «Рівнеазот», ПрАТ «Сєвєродонецьке обєднання азот» (далі – Представник) подано заперечення на подання з попередніми висновками у справі № 126-26.13/67-15 про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (далі – заперечення).

(272) [redacted]

6.1.

6.1.1.

(273)

(274)

(275)

[redacted]

(288) [redacted]

(289) [redacted]

(290) [redacted]

(291) [redacted]

(292) [redacted]

(293) [redacted]

6.1.2. [redacted]

(294) [redacted]

(295) [redacted]

(296) [redacted]

(297) [redacted]

(298) [redacted]

(299) [redacted]

(300) [redacted]

(301) [redacted]

(302) [redacted]

(303) [redacted]

(304) [redacted]

6.1.3. [redacted]

(305) [redacted]

(Case [redacted]

(306) [redacted]

(307)

(308)

(309)

6.1.4.

(310)

(311)

(312)

(313)

(314) [redacted]

(315)

(316)

(317)

(318)

(319)

(320)

6.1.5.

(321)

(322) [redacted]

(323) [redacted]

(324) [redacted]

(325) [redacted]

(326) [redacted]

(327) [redacted]

(328) [redacted]

6.1.6. [redacted]

(329) [redacted]

(330) [redacted]

(331) [redacted]

(332) [redacted]

(333) [redacted]

6.1.7. [redacted]

(334) [redacted]

(335) [redacted]

(336) [redacted]

(337)

(338)

6.1.8.

(339)

(340)

6.2.

6.2.1.

(341)

(342)

(343)

[redacted]

(344) [redacted]

(345) [redacted]

6.2.2. [redacted]

(346) [redacted]

(347) [redacted]

(348) [redacted]

(349) [redacted]

(350) [redacted]

[redacted]

(351) [redacted]

(352) [redacted]

(353) [redacted]

(354) [redacted]

(355) [redacted]

(356) [redacted]

[8] Лист [redacted]

[redacted]

(357) [redacted]

(358)

(359)

(360)

(361)

(362)

(363)

(364)

[redacted]

(365) [redacted]

(366) [redacted]

(367) [redacted]

(368) [redacted]

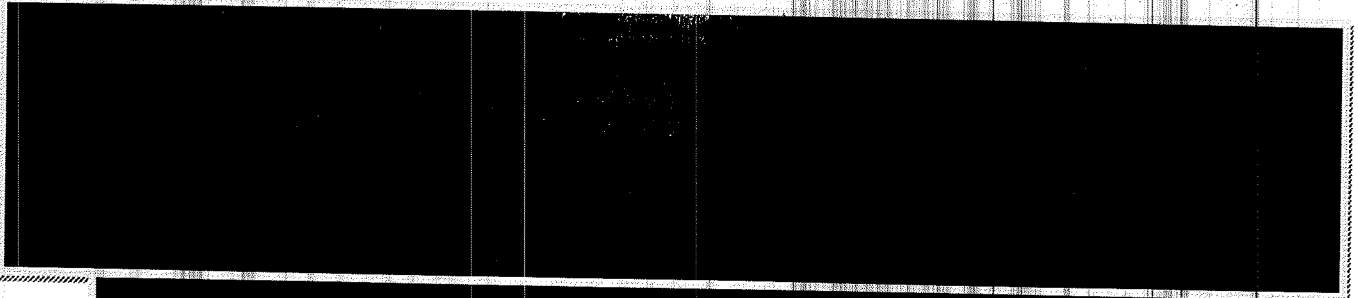
(369) [redacted]

(370) [redacted]

(371) [redacted]

(372) [redacted]

(373) [redacted]

[redacted]

(374) [redacted]

(375) [redacted]

(376) [redacted]

(377) [redacted]

(378) [redacted]

6.2.3. [redacted]

(379) [redacted]

(380) [redacted]

6.3. [redacted]

(381)

(382)

(383)

(384)

(385)

(386)

(387)

6.4. [redacted]

(388) [redacted]

(389) [redacted]

(390) [redacted]

6.5. [redacted]

(391) [redacted]

(392) [redacted]

(393) [redacted]

(394) [redacted]

6.6. [redacted]

(395) [redacted]

(396) [redacted]

(397)

(398)

(399)

(400)

(401)

[redacted]

(402) [redacted]

(403) [redacted]

7. [redacted]

(404) [redacted]

---

[11] Вир[redacted]

[redacted]

(405) [redacted]

8. [redacted]

(406) [redacted]

8.1. [redacted]

(407) [redacted]

(408) [redacted]

(409) [redacted]

(410) [redacted]

8.2. *Примусовий поділ*

(411) Відповідно до частин першої та другої статті 53 Закону, якщо суб'єкт господарювання зловживає монопольним (домінуючим) становищем на ринку, органи Антимонопольного комітету України мають право прийняти рішення про примусовий поділ суб'єкта господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище. Примусовий поділ не застосовується у разі: неможливості організаційного або територіального відокремлення підприємств, структурних підрозділів чи структурних одиниць; наявності тісного технологічного зв'язку підприємств, структурних підрозділів чи структурних одиниць (якщо обсяг продукції, яка вживається суб'єктом господарювання, перевищує тридцять відсотків валового обсягу продукції підприємства, структурного підрозділу чи структурної одиниці).

(412) За змістом Закону, примусовий поділ застосовується до суб'єкта господарювання, який зловживає монопольним (домінуючим) становищем на ринку, коли, за оцінкою органу Комітету, інші передбачені Законом санкції (передусім накладення штрафу) не можуть забезпечити досягнення мети застосування Закону, а саме, ефективного припинення зловживання та забезпечення недопущення порушення законодавства у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем у майбутньому.

(413) Під час розслідування справи встановлено, що:

- наявні виробничі потужності Групи зосереджено на трьох окремих заводах – ПрАТ «Рівнеазот» (м. Рівне, Рівненська обл.), ПАТ «Азот» (м. Черкаси, Черкаська обл.) та ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» (м. Сєвєродонецьк, Луганська обл.), що зумовлює можливість організаційного або територіального відокремлення вказаних підприємств;
- між Заводами Групи відсутній тісний технологічний зв'язок, оскільки жоден завод не споживає понад 30 % валового обсягу продукції іншого заводу, що входить у Групу.

Тобто, *відсутні* обставини, визначені статтею 53 Закону як такі, що унеможливлюють застосування примусового поділу суб'єкта господарювання.

(414) Під час розслідування справи було детально проаналізовано ефективність накладення штрафу на Групу як заходу впливу з метою поновлення конкуренції на ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив.

(415) Таблиця 19 містить інформацію щодо основних показників фінансового стану Заводів Групи на підставі фінансової звітності Відповідачів[12].

---

[12] Лист ПАТ «Азот» від 08.02.2019 № 304-19/22, зареєстрований у Комітеті 11.02.2019 за № 8-01/128-кі, лист ПрАТ «Рівнеазот» від 07.02.2019 № 347, зареєстрований у Комітеті 12.02.2019 за № 8-01/131-кі, лист ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» від 15.02.2019 № 23ГлБ-77, зареєстрований у Комітеті 18.02.2019 за № 8-01/150-кі.

Таблиця 19

[redacted]

[13] За даними https://smida.gov.ua та http://www.azot.lg.ua/zvit2018

- [redacted]

Рис. 13

(417) Отже, наявність непокритих збитків попередніх років у розмірах, що не передбачають їх покриття навіть у середньостроковій перспективі з огляду на негативні фінансові результати діяльності за 9 місяців 2018 року, нестачу власних обігових коштів, наявність суттєвих зобов'язань за виконавчими провадженнями *свідчить про незадовільний фінансовий стан заводів Групи*.

(418) Незадовільний фінансовий стан Заводів Групи, з огляду на її монопольне (домінуюче) становище на ринку, свідчить про ймовірні ризики для галузі в разі фінансової неспроможності Заводів продовжувати безперервну діяльність на ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив.

(419) Як показав епізод 2017 року, зупинення виробництва азотних мінеральних добрив Заводами Групи навіть на декілька місяців може призвести до суттєвого негативного впливу на агропромисловий комплекс України.

(420) Виходячи з викладеного, з метою запобігання негативним процесам в агропромисловій галузі вбачається доцільним застосування до Заводів Групи **примусового поділу**, який має усунути монопольне (домінуюче) становище Групи на загальнодержавному ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив.

(421) Відповідно до частини четвертої статті 53 Закону реорганізація суб'єкта господарювання, що підлягає примусовому поділу, здійснюється на його розсуд за умови усунення монопольного (домінуючого) становища цього суб'єкта господарювання на ринку.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 і 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист

економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), Антимонопольний комітет України

ПОСТАНОВИВ:

1. Визнати, що протягом 2014 року, 2015 року, 2016 року, 2017 року суб'єкт господарювання у складі: приватного акціонерного товариства «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» (м. Сєвєродонецьк, Луганська обл., код ЄДРПОУ 33270581), публічного акціонерного товариства «Азот» (м. Черкаси, код ЄДРПОУ 00203826), приватного акціонерного товариства «Рівнеазот» (м. Рівне, код ЄДРПОУ 05607824), товариства з обмеженою відповідальністю «НФ Трейдінг Україна» (м. Київ, код ЄДРПОУ 37883328) займав монопольне (домінуюче) становище на загальнодержавному ринку первинної реалізації азотних мінеральних добрив.

2. Визнати дії суб'єкта господарювання у складі: приватного акціонерного товариства «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» (м. Сєвєродонецьк, Луганська обл., код ЄДРПОУ 33270581), публічного акціонерного товариства «Азот» (м. Черкаси, код ЄДРПОУ 00203826), приватного акціонерного товариства «Рівнеазот» (м. Рівне, код ЄДРПОУ 05607824), товариства з обмеженою відповідальністю «НФ Трейдінг Україна» (м. Київ, код ЄДРПОУ 37883328), які полягають у:

2.1. Внутрішньогруповому маніпулюванні протягом 2014 – 2015 років цінами на природний газ, що могло призвести до встановлення необґрунтованого рівня цін реалізації азотних мінеральних добрив унаслідок штучного завищення собівартості виробництва цих добрив і, як наслідок, до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання (покупців), що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку, порушенням, передбаченим пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

2.2. Зупиненні в березні 2017 року виробництва азотних мінеральних добрив під час сезону весняно-польових робіт та його невідновленні в період із березня до червня 2017 року (включно), що призвело до недопоставки азотних мінеральних добрив суб'єктам господарювання-покупцям, порушенням, передбаченим пунктом 2 статті 50, пунктом 4 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді обмеження виробництва, що може завдати шкоди покупцям.

3. За порушення, зазначене в пункті 2 резолютивної частини цього рішення, накласти на суб'єкт господарювання в особі товариства з обмеженою відповідальністю «НФ Трейдінг Україна» (м. Київ, код ЄДРПОУ 37883328) штраф у розмірі 107 000 000 (сто сім мільйонів) гривень.

4. За порушення, зазначене в пункті 2 резолютивної частини цього рішення, до суб'єкта господарювання в особі: приватного акціонерного товариства «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» (м. Сєвєродонецьк, Луганська обл., код ЄДРПОУ 33270581), публічного акціонерного товариства «Азот» (м. Черкаси, код ЄДРПОУ 00203826), приватного акціонерного товариства «Рівнеазот» (м. Рівне, код ЄДРПОУ 05607824) застосувати примусовий поділ, який має бути здійснено протягом дев'яти місяців з дня одержання цього рішення.

5. З метою належного інформування Антимонопольного комітету України про стан здійснення примусового поділу, визначеного в пункті 4 резолютивної частини цього рішення, та для здійснення відповідного контролю зобов'язати суб'єкта господарювання в особі:

приватного акціонерного товариства «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» (м. Сєвєродонецьк, Луганська обл., код ЄДРПОУ 33270581), публічного акціонерного товариства «Азот» (м. Черкаси, код ЄДРПОУ 00203826), приватного акціонерного товариства «Рівнеазот» (м. Рівне, код ЄДРПОУ 05607824) до моменту завершення здійснення поділу, передбаченого в пункті 4 резолютивної частини цього рішення, один раз на місяць, але не пізніше 10 числа календарного місяця, наступного за звітним, надавати Антимонопольному комітету України письмові звіти про завершені, поточні та заплановані заходи з поділу зазначеного суб'єкта господарювання.

6. Зобов'язати суб'єкт господарювання у складі: приватного акціонерного товариства «Сєвєродонецьке об'єднання Азот» (м. Сєвєродонецьк, Луганська обл., код ЄДРПОУ 33270581), публічного акціонерного товариства «Азот» (м. Черкаси, код ЄДРПОУ 00203826), приватного акціонерного товариства «Рівнеазот» (м. Рівне, код ЄДРПОУ 05607824), товариства з обмеженою відповідальністю «НФ Трейдінг Україна» (м. Київ, код ЄДРПОУ 37883328), які залишаться пов'язаними відносинами контролю після завершення здійснення поділу, передбаченого пунктом 4 резолютивної частини цього рішення, – протягом трьох років з дня завершення здійснення поділу, передбаченого пунктом 4 резолютивної частини цього рішення, щорічно не пізніше 31 березня року, наступного за звітним, направляти на адресу Антимонопольного комітету України в паперовій та електронній (на електронну адресу industry@amcu.gov.ua) формі інформацію в натуральному та вартісному вимірах стосовно обсягів виробництва та реалізації на внутрішній ринок зазначеним суб'єктом господарювання, а також іншими суб'єктами господарювання, пов'язаними з ним відносинами контролю, щодо кожного виду азотних мінеральних добрив.

Штраф підлягає сплаті у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Відповідно до статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів з дня сплати штрафу суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати до Антимонопольного комітету України документи, що підтверджують сплату штрафу.

Рішення може бути оскаржене до господарського суду міста Києва у двомісячний строк з дня його одержання.

Голова Комітету

Ю. ТЕРЕНТЬЄВ